БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 85 (11988)
1969 оной апрелиин 10, четверг

Сэн 2 мүнгэн

Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудта

...ӨӨДЭЙ АЖАЛШАДАЙ БЭЕЫН ...ҮҮР ТУШАА ОРОЛДОЛГО

...й хүдөөгэй ажалшадта медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ хэ...айжаруулхын тула юу хэхэ хэрэгтэйб? Россин Федерациин ...эй элүүрые хамгаалгын ба социальна хангалгын комисси ...н энэ асуудал хаража үзөө.

...тагуудта медицинскэ хангалтын саг үргэлжэ һайжаржа ...һэн олон баримтанууд ба тоонууд заседани дээрэ дурдаг...ын хүдөө нютагуудта 1966—1968 онуудай турша соо ...ына һомололгын мүнгөөр 12 мянган хүнэй эмшэлүүлхэ ..., мүн колхозуудай мүнгөөр 8 мянган хүнэй эмшэлүүлхэ ... ашаглалгада оруулагдаһан байна. Краснодарай, Ставропо...лай, Ростовско, Омско болон бусад областьнуудай колхоз, ...һан мүнгэ зөөреэр илангаяа олон эмнэлгын эмхи зур...а. Хүдөөгэй эмнэлгэ һэргылэлгын эмхинүүд медицинскэ ...эр, аппаратурааар хангалга нилээд һайжараа.

... эмнэлгээр яһала ехэ амжалта туйлагданхай. Долоон жэ...үдөө нютагуудтахи үхибүүдэй консультацинуудай тоо 18 ...һу үхибүүдтэ үгэлэг эмхинүүд — 10 дахин нэмээ. ...ануудтахи оронуудай тоо хоёр дахин олошороо. 1960 ..., хүдөө нютагуудтахи үхибүүдэй гээгдэлгэ 1,5 дахин

... хамта, хүдөө нютагуудай ажалшадай элүүрые хамгаалга ...ые хамгаалтын хэмжээнһээ нилээд доогуур байна гэжэ ...лээ.

...ажалшадай медицинскэ хангалдасые саашадаһань һайжаруул... тогтоол комисси баталан абаба.

...СР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

..., эдиршүүлдэ зорюулагдаһан зохёолнуудые бэшэдэг Росси ...тература ба искусствын ажал ябуулагшадые урмашуулха ...үдтэ, эдиршүүлдэ зорюулан бэшэгдэһэн уран хурса зо... Н. К. Крупскаягай нэрэмжэтэ гүрэнэй нэгэ шан бик ...РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет тогтообо.

...пскаягай нэрэмжэтэ гүрэнэй шан РСФСР-эй гүрэнэй бү... адли, жэл бүри январиин 1-дэ олгогдохо.

... болон эдиршүүлые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ нү...ис реализмын гол ёһо баримталдаг, олон түмэнэй үндэр ...үтэһэн литература ба искусствын зохёол бүтээлнүүд ...гай нэрэмжэтэ РСФСР-эй гүрэнэй шанда хүртэхөөр зуур-

...орческо ба нийтын эмхинүүд Н. К. Крупскаягай нэрэм...й гүрэнэй шанда зохёолнуудые зууршалха эрхэтэй.

... июлиин 15 хүрэтэр толилогдоһон, гүйсэдхэгдэһэн гү, али ... зохёол бүтээлнүүдые РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ...СР-эй Гүрэнэй шангуудай комисси тушаан абаха. Зохёол... июлиин 1 хүрэтэр абтаха.

...Э ОРОМНАЙ КОММУНИС ...УББОТНИГТО БЭЛДЭНЭ

ГОРЬКИЙ

... бүхы зон апрелиин 12-то ойн баярай коммунис суббот... бэлдэжэ байна.

...инь завод болон фабрикануудтаа ажаллаха. Горький хо...олон зуун автомобиль, телевизор, хубсаһа угаадаг машина ...үйлдбэрилгэнүүдые түсэбһөө гадуур бүтээн гаргаха. В. И. Ле...э талмай дээрэ ажалладаг хүдэлмэришэдтэ хотын комсо...уул туһалха.

РИГЭ

...нэрэмжэтэ Ригын заводой хүдэлмэришэд коммунис суббот...ига» гэжэ 1,5 мянган транзистор, «Орбита» гэжэ 300 ша... бүтээн гаргаха гэжэ шиидээ. Вентспилсскдэхи «Саркана ...иин загаһашад субботын үдэр далай дээрэ гаража, олон ...загаһа барижа тушааха юм. Елгавын машина бүтээгшэд ...үхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ.

КАЛИНИНГРАД

... 12-ой үдэр ажалай эгээл ехэ бүтээсэ туйлахабди» гэжэ ...й дээрэ загаһа олзоборилжо байһан холын траулернуудай ...ээнэ. Океан далайн флодой баазын судналуул 500 цент...һөө гадуур тушаахабди гэһэн уялга абаа.

МИАС

...втомобиль бүтээдэг заводой хүдэлмэришэд ба алба хааг...», «Урал-377» гэжэ ашаа ехээр абадаг, хүсэн түгэс хэ...нуудые апрелиин 12-то хабсаргахаар бэлдэжэ байна. За...һэн моторно цехэй коллектив хэдэн арбаад автомоби...уудые бэлдэхэ.

...й инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, заводой туһа...й таһагууд ба цехүүдэй 4 мянган хүдэлмэришэн пред...ынгоо гэр байрануудай үйлсэнүүдые сэбэрлэхэ юм.

...ХОСЛОВАКИИН АЛТАН МЕДАЛЬ ...И. МАРЕСЬЕВТЭ БАРЮУЛАГДАБА

...н харилсаа холбоон... ...хословак бүлгэмэй ал... ...т нийтын элитэ ажал... ...й ветерануудай Со... ...й харюусалгата сек... ... Союзай Герой А. П. ...үүлхэ баяр ёһолол ...ословакиин Социалис Республикын посольстводо, апрелиин 8-да болоо. ЧССР-тэй хани барисаа, харилсаа холбоое хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнгаа түлөө А. П. Маресьев энэ шанда хүртэбэ.

А. П. Маресьев харюугай үгэ хэлэжэ, шагналай түлөө баяр хүргөө.

(ТАСС).

РЕСПУБЛИКЫН БАЯЛИГУУДЫЕ АШАГ ҮРЭТЭЙГӨӨР ХЭРЭГЛЭЕ

Үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөхэ, зүбөөр хубаарилан эмхидхэхэ асуудал зүбшэн хэлсэһэн нютагай хоёрдохи зүблөөнэй дүн тушаа

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөлгые түргэдхэхэ гээшэ манай орон дотор коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулхын тула парти болон арадай бэелүүлжэ байгаа гол хараа шэглэл болоно.

Ашагта малтамалнуудаар, түлишын-энергетическэ нөөсөөр айхабтар баян Сибирь болон Алас-Дурна зүг хадаа энэ зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ онсо һуури эзэлнэ.

Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха талаар хараалһан программые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула байгаалиин баялигуудай нөөсэ шэнжэлхэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, шэнэ арга боломжо болон хараа зам тодорхойлхо хэрэгтэй болобо. Улаан-Үдэдэ март соо үнгэргэгдэһэн, Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөхэ, зүбөөр хубаарилан эмхидхэхэ асуудал зүбшэн хэлсэһэн нютагай 2-дохи зүблөөн энэ хэрэгтэ зорюулагдаһан байгаа.

Арадай ажахын бодото байдал элирүүлхэ, байгаалиин болон экономическа нөөсэнүүдые ашаглан хэрэглэхэ, ерэхэ арбан жэлэй хугасаада республикын үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөхэ гол шэглэл тодорхойлхо гээшэ зүблөөнэй гол зорилго байһан юм. Мүн арадай ажахые хүгжөөхэ ойрын табан жэлэй түсэб зохёоходоо хараада абтаха зүбшэл, дурадхалнууд зүблөөн дээрэ баталан абтаа. Зуугаад элидхэл, мэдээсэлнүүд шагнагдаад, зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Пленарна заседани, мүн секцинүүдэй хүдэлмэридэ хамта дээрэ мянга гаран хүн хабаадалсаа. Зүблөөн эмхитэй һайнаар үнгэрөө.

Зүблөөн ганса республикын олониитэ, научна эмхи зургаануудай бэшэ, харин Забайкалиин ашагта малтамалнуудые элирүүлэн хэрэглэхэ шэнжэлгэ хэдэг союзна, федерациин министерство болон зургаанудай, научно-шэнжэлгын, проектнэ олон институдай, СССР-эй Наукануудай академиин институдуудай анхарал хандуулаа гэжэ тэмдэглэхээр. Эдэ министерство, зургаан, институдуудай түлөөлэгшэд зүблөөн дээрэ элидхэл, мэдээсэлнүүдые хэһэн юм.

Зүблөөн зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа зүбшэл, дурадхал баталан абаа. Тэдэнь СССР-эй болон РСФСР-эй Госплан, нютагай партийна, совет органуудта эльгээгдэһэн байна.

* *

Буряадай АССР-эй саг үргэлжэ хүгжэжэ, хубилжа байгаа экономикын, промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин хубилалтанууд, тэдэнэй онсо шэнжэ тухай экономическа тодорхой шэнжэлгэ элидхэл, мэдээсэлнүүд дотор хэгдээ. Эдэ хубилалтанууд туйлай ехэ

Республикын үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөхэ, зүбөөр хубаарилан эмхидхэхэ асуудал зүбшэн хэлсэһэн нютагай түрүүшын зүблөөн Улаан-Үдэдэ 1958 ондо үнгэргэгдэһэн юм. Тэрэнэй бэлдэһэн зүбшэл дурадхалнууд хадаа республикын

К. ПРОДАЙВОДА,
КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь

арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлнүүдэй түсэб зохёолгодо, үнгэрһэн долоон, мүнөө бэелүүлэгдэжэ байгаа табан жэлнүүдэй научна шэнжэлгэ хэхэдээ хараада абтаһан байна. Түрүүшын зүблөөнэй үнгэрһэнһөө хойшо республикын арадай ажахын бүхы һалбаринууд хурдан түргэнөөр хүгжөөгдөө. Энэ хугасаада промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 2,5 дахин ургаһан, жэлэй капитальна һомололго 1,9 дахин дээшэлһэн байгаа. Хүдөө ажахын бүхы һалбаринууд горитой ехээр хүгжөөгдөө. Ороохо таряа хуряалга хоёр дахин дээшэлээ.

Тиихэтэй хамта түрүүшын зүблөөнэй шухала зарим зүбшэл, дурадхалнууд бэелүүлэгдээгүй үлөө гэжэ тэмдэглэхээр. Арадай ажахын түлишын-энергетическэ бааза болохо Галуута-Нуурай ГРЭС-эй, Холбоолжоной шулуу нүүрһэнэй карьерэй барилга, мүн барилгын индустриин болон барилгын материалнуудай промышленностиин бааза хүгжөөлгэ, прибор бүтээлгын, хүнгэн промышленностиин предприятинуудай барилга унжагайруулагдаһан байна. Эдэ бүгэдэ хадаа республикын промышленна үйлэдбэриие хоорондонь тааруулан хүгжөөхэ хэрэгтэ зарим тэды һаад ушаруулһан юм

Ерээдүйн хугасаада (1971—1980 онуудта) Буряадай АССР-эй ашагта малтамалнуудые, байгаалиин баялигуудые, хүдөө ажахын түүхэй эдые, мүн транспортно-географическа тааруу байдалые, ажалай нөөсэ хүсэ болон ондоо арга нүхэсэлнүүдые ашагтайгаар, дүүрэн һайнаар хэрэглэһэнэй үндэһэ һуури дээрэ республикынгаа индустриальна, бүхы экономикын хүгжэлтые хурдадхаха зорилго табигдана. Энэ хүгжэлтэ хадаа нийтын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар урдань тодорхойлогдоһон хараа шэглэлтэй тааруулан хангагдаха болоно.

Республикын байгаалиин баялигуудые шэнжэлһэн материалнууд юу харуулнаб гэхэдэ, эдэ баялигууд өөһэдынгөө нөөсын шанарай, мүн хэрэглэхэ технико-экономическа талаараа СССР-эй Европодохи хубиин экономическа районуудай нөөсэһөө булюу һайн байна. Тиимэһээ республикын индустриальна хүгжэлтын, союзна удха шанартай үйлэдбэриин томо комплекс эндэ байгуулгын бата бэхи үндэһэ һуури болохо үгэхэ юм.

Хэрбээ Красноярска хизаарай, Эрхүүгэй областиин Енисей, Ангарай шухаг гидроэнергетическэ Канско-Ачинска болон Эрхүүгэй шулуу нүүрһэнэй баян нөөсэдэ түшэглэн электроэнергетикын халуунай, электрын элшэ хүсэ ехээр хэрэглэдэг үйлэдбэри түрүүшын ээлжээндэ хүгжөөхэ талаар союзна ажалай хубаарилга дотор гол шэглэлтэй боложо байбалынь, Забайкалиие, тусхайлбал, Буряадай АССР-ые мүнгэнэй, вольфрамай, молибденэй руда малтан абаха, шанаржуулха, полиметалл, зэд, алтан болон ашагта ондоо малтамалнуудые хэрэглэхэ союзна удха шанартай үнгэтэ металлургиин бааза гэжэ хараалхаар байна. Тиимэһээ ерэхэ арбан жэлэй туршада республикын үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөлгын гол шэглэл хадаа союзна удха шанартай горно промышленностиин мүнөө хүдэлжэ байгаа томо предприятинуудай хүсэ шадал үргэдхэлгэ, шэнэ томо предприятинуудые байгуулга болоно гэжэ зүблөөн тодорхойлһон байна.

Буряадай АССР-эй үнгэтэ металлургиие комплексноор хүгжөөхэ тушаа СССР-эй үнгэтэ металлургиин министрэй орлогшо Т. П. Вороненковой пленарна зүблөөн дээрэ оруулһан, союзна министерствын дурадхалые зүблөөн һайшаагаа. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай бааза үргэдхэхэ, Юнхэрэй уурхайе комплексноор ашаглаха талаар хэгдэжэ байгаа хүдэлмэри нэн түрүүн түргэдхэхэ, Ципиканай поискын управлениин үндэһэ һуури дээрэ алта малтаха промышленностиие саашань хүгжөөхэ гэжэ тэрэ дурадхал дотор хараалагдана.

Нютагай ашагта малтамалнуудые хэрэглэхэ шэнэ предприятинуудай барилгын ехэ ашаг үрэтэй байһые инженерно-экономическа шэнжэлгэ тодорхойлон харуулна. Зүүн Сибириин болон Алас-Дурнын цинкын, туулганай, молибденэй мэдээжэ нөөсэтэй сасуулхада, республикымнай ашагта иимэ малтамалнууд шанарайнгаа талаар булюу һайн, мүн предприятинуудые барихада, һүүлээрнь ашаглахада ехэ гаргаша хэгдэхэгүй байна. Баунтын, Яруунын аймагуудта

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта)

50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

АПРЕЛИИН 12-то ОЛОНИИТЫН КОММУНИС СУББОТНИК

БУЛТАДАА ХАБААДАЛСАХА

Авиазаводой олон тоото хүдэлмэришэд апрелиин 12-то коммунис субботнигто бултадаа хабаадалсаха гэжэ шиидээ. Заводой цехүүд, участогуудта бэлэдхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Коммунис ажалай үльгэр жэшээ 50 жэлэй саада тээ харуулһан хүдэлмэришэдэй габьяа, һайн һайхан үүсхэл тухай хөөрэлдөөн үнгэртэгдэнэ.

Тус завод республикымнай түрүү предприятинуудай нэгэн. Хүдэлмэришэд табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилго урдаа табинхай. Олон түрүүшүүл табан жэлэй даабарита түсэбөө дүүргэһэн тухайгаа элидхэһэн юм. В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсажа, даабаряа амжалтатайгаар дүүргэһээр. Жэлэй түрүүшын кварталай, март һарын түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ.

Олониитын коммунис субботнигто хүн бүхэн хабаадалсаха байһанаа мэдүүлнэ. Хүдэлмэришэд өөһэдынгөө ажалай газарта, станок, машинануудай дэргэдэ зогсожо хүдэлхэ юм. Энэ үдэрые тэдэнэр габшагай ажалай үдэр гэжэ соносхоо. Инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд заводой хашаа соохиие, городогой үйлсэ, талмай сэбэрлэхэнь. Гадна 300—400 хүн капитальна барилгын управлениин участогуудта гаража, барилгын ажалда хабаадалсахань.

Заводой коллектив коммунис субботник үнгэргэхэ тухай москвагайхидай үүсхэлые халуунаар дэмжээ. Энэ үдэрые ёһотой ударна үдэр болгохо гэжэ шиидээд, хэхэ ажалаа эртээнһээ хараалба. Субботник үнгэргэхэ бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэри дүүргэгдээ шахуу. Хүн бүхэнэй хэхэ ажал тодорхойлогдоо.

Субботнигой эхилхын урдахана, апрелиин 12-ой үглөөнэй 7 час 30 минутада заводой хүдэлмэришэдэй митинг болохо. Тэрэнэй удаа хүдэлмэришэд цехүүд, участогуудаараа таража гараха юм. Самолёт бүтээгшэдэй городок соогуур үглөөнэй 7 часһаа һүр жабхаланта хүгжэм зэдэлхэ. Тэдэнэр энэ үдэрые ажалай ёһотой һайндэр болгохо, эрхим һайнаар ажаллаха байһанаа мэдүүлнэ.

Манай корр.

ҺУРАГШАД БЭЛДЭНЭ

Улаан-Үдын техническэ мэргэжэл олгодог 16-дахи училищи түрүүшын коммунис субботнигой болоһон сагһаа хойшо 50 жэлэйнь ойе габшагай ажалаараа угтаха гэжэ шиидэнхэй.

Тус училищиинхид үйлэдбэри дээрэ һайн дүнгүүдые туйлажа. шалгалтаяа эрхим сэгнэлтэтэйгээр бариха уялга абанхай.

Апрелиин 12-ой үглөөгүүр училищиин 280 һурагшад, багшанар, техническэ хүдэлмэрилэгшэд сугяаржа, коммунис субботнигто зорюулһан митинг үнгэргэхэ байна. Һүүлээрнь тус тустаа участогуудые хубаажа абаад, тэрэнээ сэбэрлэжэ, болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри хэхэ юм.

А. МАЛОШНИК.
№ 16 ГПТУ-гай директорэй орлогшо.

ЕХЭ ХҮДЭЛМЭРИ ХЭГДЭХЭ

НАРҺАТА. (Телефоноор абтаба). Олониитын коммунис субботнигто үргэнөөр, эршэ хүсэтэйгөөр хабаадахын тула Яруунын аймагай ажалшад ехэ бэлэдхэл хэжэ байна. Нэн түрүүн партийна, профсоюзай, комсомолой хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн зарлагдажа, энэ ехэ хүдэлөөнэй ушар удха тухай, субботнигой үдэр ямар хэмжээнэй хүдэлмэри бүтээхэ тухай хөөрэлдөөн болоо. Удаань коллектив бүхэндэ олониитын хабаадалгатай суглаанууд болоһон байна. Тэндэ хабаадаһан хүн бүхэн коммунис субботнигые бүтээсэ ехэтэй ажалаар үнгэргэхэ байһанаа нэгэн дуугаар элирхэйлбэ.

Энэ үдэр малшад байһан газартаа хүдэлжэ, байра байдалаа заһаха, эмхи гуримтай болгохо, наг шэбхэ сабшалан дээрэ гаргаха, механизаторнууд хабарай тарилгын бэлэдхэлые хурдадхахын тула эршэеэ шангадхаха байна. Илангаяа хүрэнгын үрэһые тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэгдэхэ болоно.

Үдэ-Витимэй геологическа партиин инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба алба хаагшад механическа мастерской барихада хэрэгтэй болохо шулуугаа сүм шэрэжэ оруулха, сэбэр уһа абаха худаг ургэмдэхэ юм. СПТУ-гай һурагшад, аймгуйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүдэлмэрилэгшэд Нарһатын совхоздо посхоод бариха модо бэлэдхэхээр уялга абаа. Речтрансын коллектив Баунтын аймаг ба Яхадай АССР абаашаха ашаа зөөхэ хоёр баркас энэ үдэр тухеэрхэ түсэбтэй. Аймагай пионернууд ба һурагшад 270 тонно хаядаһан түмэр суглуулха зорилготой.

Бүгэдэ нийтын коммунис субботнигой эхилхын урдахана хаа хаанагүй митингнүүд зарлагдажа, энэ ехэ хүдэлөөнэй гайхамшаг удха шанар тухай үшөө дахин хөөрэлдэхэ, зорилгоёо тодорхойлхоор түсэблэгдэнэ.

И. КАРБАИНОВ,
КПСС-эй райкомой секретарь.

...ШАДАЙ ...ААН

...ноной соёлой бай...а аймагай һаали...уулагшад, ажахын ..., мэргэжэлтэдэй ... болобо.

... хүдэлмэрилэгшэ... хабаадагшадые Х...үргуулиин пионер...үнаар амаршалаад, ... түрэһөөр 100 жэ...н социалис мү...лэжэ ябаһан һаали... (Чисаанын сов...дылыкова (Хэжэн-... Файзулина (Худа...дые хүндэтэ пи..., улаан галстук

...дөө ажахын үйлэд...иин начальник ...эй «Совхозуудта ...үүлхэ хэмжээ...эн элидхэл зүб...

... совхозуудай түрүү ... адуулагшадта ... райкомой, ай... комитедэй Хүн... барюулагдаа.

...хи кварталда ... Чисаанын совхоз ...дэ түрүүлжэ ...комой ба аймагай ...тедэй дамжуулгын ...ртөө.

М. ЦЫРЕНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: малшадай суглаанда хабаадаһан Чисаанын совхозой түрүү һаалишад Н. Т. Шкедова, Ф. А. Зиатдинова гэгшэдтэ «Хэжэнгын аймагай чемпион» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олдоо. Эдэнэр һү һаалгаар 1969 оной нэгэдэхи кварталай түсэб холо үлүүлэн дүүргэжэ, аймагай һаалишадай дунда социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана.

Д. САМБУЕВАЙ фото.

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ НЭГЭН

Галуута-Нуурай загаһашад мүльһэн доро һоо загаһа барилгаяа үргэлжэлүүлһээр. Тус коллектив даабаряа һара бүхэндэ үлүүлэн дүүргэнэ.

Загаһашадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Дашанима Балдановай даадаг бригада түрүүлһээр үнинэй. Бригадын эхэнэр загаһашадшье эрэшүүлһээ дутуугүй һайнаар ажалладаг, даабаряа холо үлүүлэн дүүргэдэг. Анна Доржиевна Бадмаева загаһанай ажахыда зургаадахи жэлээ ажаллана. Нүхэдынь энэ эхэнэрые магтадаг, ажалыень үндэрөөр сэгнэдэг.

Анна Доржиевна 4-дэхи разрядай загаһашан юм. Тэрэ дүй дүршэлөөр баян. Загаһа барилгын зэр зэмсэгые саг соонь зөөхэ, губшуур табиха, соолго соолохо гээшэ хүшэр хэрэг. Гэбэшье Анна Доржиевна өөрынгөө дүүргэдэг ажал һайнаар шудаланхай. Загаһашадай ямаршье участогта ажаллахаяа гарахада, тэрэ нүхэдһөө гээгдэнгүй, өөрынгөө даабари саг соонь дүүргэжэ ябадаг.

— Загаһашадай ажалда элдэб ушар тохёолдодог, баян олзотой бусахадаа барандаа хүхюун байдагбди. Заримдаа хооһоршье бусаха ушар дайралдаха даа. Тээд яахабши, ажалнай иимэ ха юм,— гэжэ Анна Доржиевна хөөрэнэ.

Хабарай хуулам һалхин нэбтэ шобто үлеэнэ. Загаһашад сыдэгэр хүхэ мүльһэн дээгүүр хэдэг лэ ажалаа үргэлжэлүүлһээр. Тэдэнэй түрүү зэргэдэ Анна Доржиевна ябалсаһаар.

В. САМБУЕВ.

ҺАЙНААР ЭХИЛЭЭ

Уланай XXII партийна съездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд «Сабшалан, бэлшээри һайжаруулха хоёр һарын» соносхогдохоһоо хойшо сабшалан, тариалан дээрэ яһала ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Колхозой Борогол, Яарийгта, Дагалжан нютагуудай тариалан, сабшалан дээрэ 570 тонно наг шэбхэ гаргагдаад байнхай. Наг шэбхэ зөөхөөр түхеэрэгдэһэн долоон тракторта 17 хүн мүнөө хүдэлнэ. Эдэнэрэй дундаһаа трактористнууд Степан Цивилев, Заяата Аранзаев гэгшэд эрхим амжалта туйлана.

Дулаан болоходо колхозойнгоо сабшалан, тариалан уһалха зорилгоор насосно дүрбэн станци бариха тусхай бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэжэ эхилбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ 20 кубометр шулуун, барилгын модон зөөгдэжэ асарагдаа. Апрелиин 10-най үдэр колхоз дотор тусхай воскресник үнгэргэгдэжэ, тус барилга эхилэгдэхээр хараалагдаба.

Г. БАДМАЕВ.

Баргажан.

КАБАНСКЫН АЙМАГАЙ ҮДЭРНҮҮД— УЛААН-ҮДЭДЭ

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдажа, республика доторнай «Буряадай литература, искусствын долоон хоногһоо» гадна, үшөө нэгэ шухала, улас түрын удха шанартай ажал ябуулга эхилбэ. Энэ хадаа нийслэл Улаан-Үдэ хотодо «Буряадай хүдөөгэй аймагуудай үдэрнүүдые» үнгэргэлгэ болоно. Тэрэнние түрүүлэн захалха хүндэтэ эрхэ Кабанскын аймагта олгогдоо.

Апрелиин 8-най үдэшэ айлшад нийслэл хотодо буугаа. Тэдэнэй дунда Байгалай загаһашадай, предприятинууд болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй, колхозникуудай ба нютагай интеллигенциин эрхим түрүү хүнүүд, ажалай баатарнууд бии.

Үсэгэлдэр тэдэнэр Улаан-Үдын Советскэ районой түлөөлэгшэдтэй уулзаа, нийслэл хототоёо танилсаа. Улаан-Үдынхидэй урда аймагай уран һайханай бүлгэм, Кабанскын арадай театр наадаяа харуулаа. Аймагай ажахын хүгжэлтые харуулһан ехэ выставкэ «Прогресс» кинотеатр соо нээгдэбэ.

Хани халуун уулзалга боложо үргэлжэлһөөр.

Буряадай литература ба искусствын долоон хоног

АША ТУҺАТАЙ ХӨӨЛДӨӨН

Апрелиин 8-най үдэшэ Петропавловкын «Колос» гэжэ кинотеатр соо Зэдын аймагай түбэй олониитэ уран зохёолшодтой уулзаа. Кинотеатрай фойе соо номой дэлгүүр нээгдээ. Уран зохёолшод А. Бальбуров, Ц-Д. Дондокова, Г. Чимитов, Ц. Галанов, А. Бадаев, В. Петонов, А. Шитов гэгшэдэй гар бэшэлгэтэй номуудые уншагшад дурасхаал болгожо абаһан, урдаһаа харалсан хөөрэлдэһэн байна. Тэдэнэй шүлэгүүдээ уншахада, бэшэжэ байһан номууд, нүхэдэйнгөө ажал тухай хөөрэхэдэ хүн зон ехэтэ һонирхоо.

Апрелиин 9-дэ Буряадай арадай хүгжэмэй оркестр, композиторнууд «Мир» колхозойхидые буряад хүгжэмөөрөө баясуулаа, ород драмын театр—Зэдэ станцида, оперо ба балетэй театрай артистнууд «Октябрьский» совхоздо наада табяа.

Хүдөөгэй ажалшад Буряадайнгаа литература ба искусствын түлөөлэгшэдтэй хани халуунаар уулзаа, ашатай туһатай хөөрэлдөөн болоно

Парторганизацинуудһаа

мэдээсэнэ

КАДРНУУДТА АНХАРАЛ

Кадрнуудые хүмүүжүүлхэ тухай асуудал партийна нээмэл суглаан дээрэ табигдаһан байгаа. Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшын орлогшо нүхэр И. А. Былков элидхэл хэхэдээ, эд бараа наймаалха хүдэлмэриин онсо һайн талые тэмдэглэһэн байна. Энэнь юуб гэхэдэ, һүүлэй жэлнүүдтэ худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ кадрнууд нилээд олошороо. Хүдөө нютагуудаар тусхай һургуули дүүргэһэн хүнүүд ажаллана. Гансахан 1968 ондо Улаан-Үдын кооперативна техникумые 174 хүн дүүргэжэ, тусхай дунда һургуулитай болоһон байгаа. Кооперативна училищида 133 хүн һуража гараа. 86 хүн тусхай курсада һуража, мэргэжэлтэй болоо. Энээнһээ гадна аймагуудай эд хэрэглэгшэдэй союзһаа, сельпонуудһаа олон хүнүүд ажаллажа байгаад, һуралсана.

Аймагуудай эд хэрэглэгшэдэй союзуудта, сельпо болон худалдаа наймаанай бусад организацинуудта хүдэлхөөр гараһан залуу мэргэжэлтэд гэр байрын талаар хангагданхай. Энэ жэлдэ Буркоопсоюзай правлениин абаһан хэмжээ ябуулгануудай ёһоор, хоёр аймагай түб тосхондо залуушуулай хамтын байранууд, мүн ондоо нютагуудаар байрын олон гэрнүүд бодхоогдохоор түсэблэгдэнхэй. Гадна тусгаар фонд бии болгожо, барилгата мүнгэ зөөри гаргашалагдаха байна.

Тиигэбэшье эндэ болоошо суглаан дээрэ олон коммунистнууд, партийнабэшэ эдэбхитэд үгэ хэлэхэдээ, кадрнуудые хүмүүжүүлхэ тухай асуудалда гол анхаралаа хандуулаа. Хүдөө нютагуудта, илангаяа хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн оложо табиха хүдэлмэри һулаар ябуулагдана гэжэ суглаанда хабаадаһан нүхэд Хребтовский, Заболотский, Скворцов, Матвеева, Кушеев гэгшэд хэлэбэ.

Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй аймагай эд хэрэглэгшэдэй союзай түрүүлэгшэ нүхэр С. Г. Арьяев өөрынгөө мэргэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхарнагүй. Кооперативна техникумдэ заочноор һуража байһан аад, тэрэнээ орхижорхинхой. Буркоопсоюзай правлени хадаа хүтэлбэрилхы тушаалнуудта этигэл найдабари багатай хүнүүдые эльгээнэ. Коммунист нүхэр Зориктуев Буркоопсоюзай бэлдхэлэй управленидэ урдань худэлһэн. Тиигээд нэгэтэ бэшэ архи уужа, партийна суглаан дээрэ хэлсэгдэһэн байгаа. Тэрэ Баунтын аймагай эд хэрэглэгшэдэй союзай правлениин түрүүлэгшээр дэбжүүлэгдээд, баһал архи уужа, журамаа алдаһанайнгаа һүүлдэ ажалһаа гаргагдаһан байна. Мүн Буркоопсоюзай ревизорнууд муугаар шалгалта хэнэ гэжэ суглаан тэмдэглээ.

Партийна нээмэл суглаан дээрэ саашадаа кадрнуудые һайнаар хүмүүжүүлхэ тухай дэлгэрэнгыгээр хэлсэгдэжэ, шухала тогтоол абтаба.

Д. КОЛМАКОВ.

ТОБШОХОНООР...

ХЯАГТА. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойе угтахын тулада абаһан социалис уялгаа ямараар дүүргэжэ байһан тухай асуудал Хяагтын-Адаг тосхондохи жэжэ партийна организацинуудай нэгэдсэн суглаанда табигдаба.

Суглаанда элидхэл хэһэн эндэхи сельсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр А. Т. Агафонов, мүн үгэ хэлэгшэд тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохын тула хамтын хүсөөр модо һуулгаха, палисаднигуудые шэнэлхэ, гоё һайхан скверүүдые хэхэ гэлсэбэ. Апрелиин 12-то Хяагтын-Адагай бүхы зон гаража, Бүхэсоюзна субботнигто хабаадахань.

* *

КАБАНСК. Һүүлэй хоёр һарын туршада тус аймагта Буряадай «Знание» бүлгэмэй арбан гэшүүд ерэжэ, научна болон ниитэ-политическэ темэнүүдтэй лекцинүүдые уншаа. Улаан-Үдын пед-училищиин багша нүхэр Д. Б. Мужанов Селенгинск тосхондо, мүн Оймурой, Шергинскэ совхозуудта ошожо, уласхоорондын байдал тухай лекцинүүдые ажалшадай дунда үнгэргэбэ. Юридическэ наукын кандидат нүхэр В. М. Кульминский, Буряадай хүдөө ажахын институдай философиин кафедрын ахамад багша М. Н. Сыренов болон бусад һонирхолтой лекцинүүдые уншажа, хүдөөгэй ажалшадые һонирхуулба.

* *

ТҮНХЭН. Аймаг доторо ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Һаяхан «Сибиряк» колхозой парткомой секретарь нүхэр Л. И. Трофимов В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе колхозойнгоо хэр амжалтатайгаар угтажа байһан тухай ажалшадайнгаа урда тоособо.

Тус колхоз аймаг дотороо томохон ажахы болонхой. Үнгэрэгшэ жэлдэ мал ажал, тараан ажахыгаа нилээд хүгжөөжэ, хоёр миллион түхэриигэй продукци үйлэдбэрилһэн, 344,5 мянган түхэриг сэбэр олзотой гараһан байгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ставрополиин хизаарай хүдөө ажахын хүдэлмэридэ авиаци ехээр хэрэглэгдэдэг болоо. В. Юрин Б. Овчаренко хоёрой экипаж ажалдаа гарахын урда тээ.

ТАСС-ай фотохронико.

ШЭЛЭМЭЛ СОРТ. ШЭМЭТЭ ТЭЖЭЭ[Л]

АГРОНОМОЙ БУЛАН

Арад зоной хэрэглэмжын эдеэ хоолой зүйлнүүдые, илангаяа мал ажалай продуктнуудые саашадаа улам элбэг дэлбэгээр абадаг болохо шухала. Тиигэхын тула нэн түрүүн бүхы адууһа малай тоо толгой үшөө олошоруулха, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэй гэжэ КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1968 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд соо онсолон заагдана.

Бүхы малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын тула тэдэнние үбһэ тэжээлээр бардам хүрэхөөр хангаха зэргэтэй. Колхоз, совхозуудта адууһа малда эдюулхын тула талха тараанай зүйл ехээр бэлдэдэг болохын хажуугаар, тэжээлэй элдэб ургамалнуудые ехээр тарижа, һайнаар ургуулха, нуга сабшалан, бэлшээри эрид һайжаруулха гээшэ гол шухала зорилгонуудай нэгэн болоно гэжэ тус Пленум дээрэ үшөө дахин тэмдэглэгдэһэн байна.

Манай республикын олонхи колхоз, совхозууд адууһа малаа гансашье хээрын сабшалан, бэлшээриин ногоогоор тэжээдэг бэшэ, мүн тараанай газарта элдэб тэжээлэй ургамалнуудые тарижа, малдаа баһал силос, корнеплодуудые, мүн талха тараанай зүйл һайса эдюулжэл ондо оруулдаг гээшэ.

Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ республикын ажахынуудта бүхы тарилгын 28,7 процентыень тэжээлэй ургамалнууд эзэлһэн байна бшуу. Илангаяа нэгэ жэлэй таримал ногоон—зелёнко, горох обёос хоёрой холисо ехэ таригдаа. Тэдэ ургамалнууд бүхыдөө 100,1 мянган гектарта таригдаһан байна. Кукуруза болон силосэй бусад ургамалнууд 90,7 мянган га дээрэ таригдаа юм.

Саашадаашье үхэр малда, үнеэдтэ, шахамалнуудта шэмэтэ тэжээл, талха тараанай зүйл улам ехээр эдюулэгдэдэг болохо байһаниинь элитэ. Тэрэшэлэн тараалан дээрэһээ зелёнко, тараанай һолоомо, горох обёос хоёрые холижо тариһан ногоо, олон жэлэй таримал ногоо баһал бүри ехээр абадаг болохо ёһотойбди.

Теэд колхоз, совхозууднай жэлһээ жэлдэ тараалангай нилээд ехэ газарта тэжээлэй ургамалнуудые таридагшье һаа, тэрээнһээ һанаһанда хүрэмэ һайн ургаса абажа үшөөл шаданагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Гадна зарим ажахынууд ямар сортын, ямар ургамалые таряа һаамнай, нютагай эрхэ байдалда таараха, эгээл һайн ургаса үгэхэб, малда хэр шэмэтэй байхаб, гаргашаяа хэр харюулхаб гэжэ уридшалан бодожо үзэнгүй, шэнжэлэнгүй, минии дайралдаһан лэ ургамалые таридаг байха юм. Тиимэһээ, **нэгэдэхеэр,** олонхи нютагуудта тэжээлэй ургамалнуудай биратай ехэ ургаса абтанагүй, **хоёрдохёор,** тэрээндэнь белок, витамин бага байжа, адууһа малай ашаг шэмэ өөдэтэй дээшэлнэгүй.

Республика доторнай ороохо тараанай, тэжээлэй ургамалнуудай овощой элдэб сортнуудые тарижа туршаха 10 участогууд бии. Бүхы аймагууд найман зоно болгогдожо хубаагдаад, тус бүридэнь сорт-туршалгын участогууд эмхидхэгдэһэн байна. Илангаяа Кабанскын, Бэшүүрэй, Хэжэнгын, Захааминай, Сэлэнгын, Түнхэнэй, Баргажанай Яруунын сорт туршалгын участогууд һүүлэй жэлнүүдтэ зарим тэды хүдэлмэри хээ.

Тусхайлбал, бүри һүүлэй хэдэн жэлэй туршада аймагуудта олон жэлэй залаата ногоонууд, донник таригдажа туршагдаад, тэдэнэй ногоо сабшажа, үбһэн болгохо, үрэһыень сохижо абаха талаар бага зэргэ юумэн хэгдээ. Мүн кукуруза, наран сэсэг ургуулжа, ногоон намаагаарнь силос дарадаг болонхой. Тэжээлэй корнеплодуудай, тэрэшэлэн горох обёосой, шэнинсын элдэб сортнууд амяараа, холигдоодшье таригдажа туршагдаһан байна. Тэдэ ургамалнуудые тарижа ургуулха агротехникын хэдэн ондоо онол арганууд хэрэглэгдэжэ үзэгдөө.

Тиигэжэ нютаг нютагуудта ямар ургамалай али сортые тарибал һайнаар ургахаб, таарамжатайб гэжэ тодорхойлогдоһон, дэлгэрүүлхээр дурадхагдаһан байна.

Кукурузын сортнуудые абаад үзэе. Манай эндэ гол түлэб Буковинский-3, Днепровский-56, Стерлинг сортын кукуруза таригдадаг гээшэ. Анхан хэдэн ондоо сортнуудые холижо бии болгоһон **Буковинский-3** сортын кукуруза дундуур болзорто эдеэшэдэг, эшэ намаань зөөлэхэн, уян, түрүүшээр ехэ түргэн ургадаг, шиигнойто ехэтэй газарта таарадаг. Кабанскын участогта энэ сорт гектарай 480 центнер ногоон набша үгэнэ. Бэшүүртэ табан жэл соо удаагаар гектарай 471 центнер ургаса гараа.

Днепровский-56 сорт өндөө 170-220 сантиметр үндэрөөр ургадаг. Набшаһалиг эшэтэй, ган жэлдэшье муу бэшээр ургадаг, хүйтэн хюруунһаа ехэ айдаггүй. Тиимэһээ тэрэнние хабар бүри эртэ тарихадашье өөрэгүй. Энэ сортын кукуруза Бэшүүрэй туршалгын участогта табан жэл соо гектарай 444 центнер ногоон намаа набша хуряагдаа. Нёдондо энэ сорт га бариһөө 530 центнер ургаса үгөө.

Стерлинг сорт дээрэ нэрлэгдэһэн хоёр сортһоо ургасаар доошоошье һаа, зарим жэл муу бэшээр ургадаг. Табан жэл удаагаар га бүриһөө 370 центнер ногоон хуряагдаа.

НАРАН СЭСЭГ. Энээние зүбөөр ургуулжа шадабал, кукурузаһаашье дутуугүй һайнаар ургадаг, шэмэтэй һайншье шанартай силос болодог. Тиимэ гэтэр зарим аймагууд наран сэсэг ёһоор таридаггүй, харин обёос, зеленко тараа һаамнай дээрэ гэжэ юундэшьеб тоолодог. Үнэндөө наран сэсэг зелёнкодо орходоо һураггүй дээшээ ургаса үгэнэ. Ангарскын агрохимлабораториин тодорхойлһоной ёһоор наран сэсэгые һаял сэсэглэжэ байхадань хуряахада гектарай 61.4 центнер ургаса гарана. Тиихэдэнь обёос гектарай оройдоол 17.2 центнер ургаса үгэнэ ха юм. Мүн наран сэсэгэй түүхэй белогынь зелёнкынхиһоо гурба дахин ехэ байна.

Наран сэсэг хабарай эртын хюруунда хүлдэдэггүй, тиимэһээ тэрэнние эртэ тарихада таарамжатай. Гадна энээние кукурузатай холижо силос дарахада, шанарынь эрид һайжардаг.

Энээнэй үрэһые гектарай 20 килограмм нормотойгоор, зурууд хоорондонь 60 сантиметр зайтайгаар тарихада ургасань шэнгэншэг байжа, эшэ намаань газарайнгаа шэмэ шүүһэндэ хүртэсэтэй, һайнааршье ургадаг байна. Мүн зурууд хоорондонь трактор, машинаар элдүүрилхэдэ таатай бшуу. Наран сэсэгэй ургасын һая гараад, эшэдэнь гурба набшаһанай бии болоод байхада дээгүүрнь борнойлходо буртаг үбһэнниинь үгы хэгдэдэг, ургасаншье дээшэлдэг байна. Тэрэнһээ урид борнойлбол, эшэнь гэмтэжэ магад.

Наран сэсэгэй ургасые һая сэсэглэжэ эхилээд байхадань хуряахада эгээл һайн. Юуб гэхэдэ, хүсэд сэсэглэжэ дүүрэһэн хойнонь хуряахада, ургасань ехэшье һаа, шанарынь, белогынь бага байдаг.

Манай эндэ Белозерный гигант, маяк сортын наран сэсэг тарижа, силос болгоходо таатай. Ой модотой зүй-тала газарта маяк сорт гектарай 300-400 центнер, харин хуурай тала газарта га бүриин 160-200 центнер набша намаа үгэнэ.

ДОННИК. Энэ ургамалай Сретенский-1 гэжэ сорт манай эндэ таригдадаг. Хюруу, хүйтэндэ ехэ хүлдэсэгүй, ган гасуур жэлдэшье муу бэшээр ургадаг юм. Кабанскын сорт-туршалгын участогта га бүриһөө 114 центнер ногоон гэхэгү, али 36.3 центнер хатанхай үбһэн абтана.

Урзанда, нёдондо Захааминай сортучастогта Саянский болон Сретенский-1 хоёр сортые тараад, үбэлжүүлжэ туршаһаниинь га бүриһөө 284-291 центнер ногоон абтаад, хатахадаа 125 центнер үбһэн болоо. Сэлэнгэдэ хүнгэн, бага шабарлиг хүрьһэтэй газарта доннигые паар дээрэ майн тэн багта ондоо ургамал дээгүүр тарихадань га бүриһөө 46 центнер ногоон сабшагдаа һэн. Урзанда Баргажанай участогайхид донник тарихынгаа урда газараа уһалаад, һүүлдэнь ургамалай түлэг ургажа байхада дахин уһалаа. Тиигэжэ га бүриһөө 264 центнер хүрэтэр ногоо абаа.

Сорт-туршалгын участогуудай дүршэл дээрэһээ харахада, доннигой ургасын жэгдэ һайнаар гарахынь тула тариһанай һүүлдэ хүрьһыень нягтаруулан даруулха хэрэгтэй. Ургасыень сабшажа үбһэн болгохын тула доннигой үрэһэ гектарай 18-20 килограмм нормотойгоор, үргэлжэдэнь юрын сеялкээр тариха байна. Тэрэнние хура бороогой ехээр ороходо хаһада хараадуулжа тарихада һайн. Донник тариһан газарые заабол борнойлхо, аргатай һаань, минеральна үтэгжүүлгээр нэмэлтэ тэжээл оруулха, уһалха шухала.

Энэ ургамалые хүсы үбһэндэл адляар, түлэг сэсэглэжэ байхадань сабшажа, баалдань хатаагаад, хуряахада белок ехэтэй байдаг. Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозойхид доннигой ... най тэн багта сабшаа... даг, тиигээд тэрэн... хэнзэ сабшажа, үбһэ...

1962 онһоо хойш... сорт-туршалгын участ... зарай бэлшээри ... ряад, тэрэнээ сабшажа ... Ленинэй нэрэмжэтэ ... Бэе гэжэ газарта ба... тай уһалагдадаг га... дисктэй борной ... борнойлоо. Тиигэжэ ... дээ олон жэлэй гурба... бирьскин Туран гэжэ ... снец, Омский-1 гэжэ ... безостый, Онохойск... хүсы үбһэн) ногоо тар... ень хүндэ катогоор ... Тэрэнээ жэл бүхэн... уһалдаг һэн. Хабар... һүүлдэ минеральна ... оруулаа. Энэ газарһа... хэндэ гектарта 17,9— хүрэтэр хатанхай ... Жэшээнь, нёдондо ... риин 110,8 центнер ... гоон хуряагдаа.

Манай эндэ Унос... обёосые Бэшүүрэй, ... зононуудта, Золотая ... —бусад зононуудта ... но. Зелёнкын ург... шанар, шэмынь һай... обёосые горохтой ... тарта 2 миллион ... он горохой үрэһэнэй ... сүүлжэ тариха ёһо...

Нютаг бүхэнэй газ... нэй шанарые, сагай ... раада абажа, ямар ... лэй ургамалые тар... таарамжатайб гэжэ ... дорхойлоод, агротех... бөөр сахин ургуулха ... бэл, адууһа малда ... элдэб ногоон элбэ... бшуу.

Е. ГАТА...
сорт-туршалгын ...

ЛЕНИНСКЭ УНШАЛГАНУУД ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

— Үү, мүнөөдэр пятница ха юм. Табан сагһаа манайхин хөөрэлдөө үнгэргэдэг гүбэ.— гээд, нүхэрни приёмнигойнгоо абяаень шанга болгобо. Уданшьегүй даруу, зохид үгэтэй эхэнэрэй абяан дуулдажа: — Хүндэтэ нүхэд! Гүндэ нютагта үнгэргэгдэдэг радио-дамжуулгаяа эхилхэмнай. Мүнөөдэр «Бүгэдые илагша В. И. Ленинэй үзэл суртал» гэһэн темээр Ленинскэ уншалгануудаа ээлжээтэ хөөрэлдөө үнгэргэхэмнай. Микрофоной дэргэдэ сомоной Совеэдэй түрүүлэгшэ Мария Михайловна Бектимирова» — гээд, тоб байса хэлээдхибэ.

Удаань лектор М. М. Бектимирова хөөрэлдөөгөө эхилнэ.

Яруунын совхоздо иимэ радио-дамжуулга эмхидхэгдэһээр долоон жэл үнгэрөө.

Анха түрүүн нютагай дамжуулганууд Гүндын дунда һургуулиин багшанарай үүсхэлээр бии болоо һэн. Тэдэнэр залуу үетэнние зүбөөр хүмүүжүүлхэ тухай, түрэлхид, үхибүүд, һургуули тухай элдэб хөөрэлдөө үнгэргэжэ, олоной анхарал татаһан, һайшаалда хүртэһэн байха. Иимэ дамжуулганууд тон хэрэгтэй, юуб гэхэдэ, совхозой отделенинүүдтэ ажаһуудаг түрэлхидэй һургуулида орожо ерэхэнь тоотой ха юм. Тиимэһээ тэдэнэр радиогоор һургуулиин ажабайдалтай танилсадаг, хүмүүжүүлгын талаар хэрэгтэй заабари шагнадаг, мүн бусад һонирхомоор асуудалнуудта харюу абадаг гээшэ ааб даа.

Мүнөө радио-дамжуулга үнгэргэгшэдэй тоо олошоржо, тусхай лекторнүүдэй бүлэг эмхидхэгдэнхэй. Эдэнэй дунда һургуулиин багшанар, совхозой эдэбхитэй коммунистнар болон комсомолшууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, медицинын хүдэлмэрилэгшэд бии.

Һүүлэй үедэ энэ бүлэг (хүтэлбэрилэгшэнь үниинэй коммунист, үдэшын дунда һургуулиин директор С. Н. Нимаев) Ленинскэ уншалгануудта онсо анхарал хандуулна. Энэ жэлэй эхинһээ В. И. Ленинэй ажабайдал, ажал ябуулга тухай 7 лекци уншагдаа. Илангаяа лекторнүүд Т. Н. Максимов, М. О. Цыбиков, М. М. Бектимирова, Л. Г. Минеев гэгшэд шадамар бэрхээр хөөрэлдөө үнгэргэжэ, ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой. Лекторнүүдэй бүлэгэй хүдэлмэри гансал радио-дамжуулгануудаар хизаарладаггүй: тэдэнэр совхозой отделенинүүдэй ажалшадта, холын гүүртэ, отарын малшадта ошожо, һонирхоһон асуудалнуудтань харюусадаг, элдэб янзын темээр хөөрэлдөө үнгэргэдэг юм. Мүн лэ совхозойнгоо соёлой байшан соо уласхоорондын ба... торхи һонин тухай ... хөөрэжэ үгэдэг.

...Лектор Бекти... Ленинэй үзэл су... сотойгоор, өөрынго... рэжэ үгөөд, радио... ингээд дүүргэвэ:

— Удаадахи ... дэтэ шагнагшад, «... мунис ёһоор ханд... ажалай хүдэлөөн» ... гандист Максимов... нахыетнай уринаб...

Ленинскэ уншал... жэлһөөр.

С. ...

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

Оренбург шадар газай ехэ хэбтэшэ олдонхой. Тэрэнэй хэмжээн триллион кубометр шахуу гэжэ тодорхойлогдоһон юм.

Эндэһээ өөрын үнэ сэнгээр хямда газ абтаха гэжэ мэргэжэлтэд элирүүлээ.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй мүрысөөндэ оролсоһон Оренбургын геологическа управлениин байгаали шэнжэлэгшэд шэнэ скважинануудые түргөөр шэнжэлхэ, мүн үйлэдбэриин түсэбөө үлүүлэн дүүргэхые оролдоно. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ скважинада буровой станок хүдэлнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

ЕХЭ ОЙН БЭЛЭДХЭЛ Б[...] АЙМАГАЙ ГАЗЕТ[...]

КОММУНИС ПАРТИ, Совет гүрэнние байгуулагша В. И. Ленинэй мүндэлһөөр зуун жэлэй ойдо ехэ бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Коллектив бүхэн, ажалша хүн бүхэн, эдир наһатай һурагшашье хадаа түүхэтэ ушарые эрхим бэлэгээр, амжалта түгэсөөр угтаха, энэ ехэ бэлэдхэлдэ өөрынгөө хубитые заатагүй оруулалсаха гэһэн эрмэлзэлтэй. Горитой юумэн хэгдэжэ, бүтээгдэжэшье байна. Тиихэтэй хамта Ленин багшын теоретическэ зохёолнуудые шудалхын, гол удхыень олонниитэдэ ойлгуулхын тулада али зэргын ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна гээшэб.

Мүнөө үе сагай гайхамшаг энэ үзэгдэлые, тэрэнэй хурдан түргэн ябасые, бүгэдэ ниитын габшагай хүдэлөөс үргэнөөр харуулжа байха хэрэгтэ хэблэл нилээд горитой үүргэ дүүргэжэ байна. Имагтал хэблэл, радио ба телевидени Ленин багшын баян намтарые, гайхамшаг ажал ябуулгые, захяа заабари, гүн һургаалыень үргэнөөр харуулжа, олонниитэдэ хөөрэжэ үгэхэ үүргэтэй. Энэ хадаа газетэ, журнал бүхэнэй бэелүүлхэ мүнөөдэрэй гол шухала зорилго.

Теэд энэ зорилгоёо хэр зэргэ дүүргэжэ байһантайнь танилсаха хүсэлэнтэйгөөр Бэшүүрэй аймагай **«Бэшүүрэй тараашан»** газетын һүүлэй хэдэн һарын туршада гараһан номернуудые хаража үзэе. Абаһаар хэлэхэдэ, газетын редакци, тэрэнэй хүдэлмэрилэгшэд энэ түүхэтэ ойдо бэлэдхэл болгон яһала горитой хүдэлмэри хэжэ, оролдолгоёо гаргажа байна гэжэ тэмдэглэлтэй.

В. И. Ленинэй гайхамшаг намтарые, дүлэтэ ажал ябуулгые, гүн сурталайнь удхые уншагшадта хөөрэжэ үгэхэ зорилгоор ТАСС-һаа эльгээгдэһэн (аймагай газетэдэ тааруулан) материалнуудые фото-зурагуудтайгаар тусхай хуудаһан болгон удаа дараалан үгэжэ байдагынь һайшаалтай. Тиихэдээ В. И. Ленинэй ябуулгые шата шатаарнь, хойно хойноһоонь һубарюулан харуулдагынь зүб. Жэшээнь, «Университедтэхи жэл», «Сибириин ссылкын үедэ», «Бүхэроссиин нюуса газетэ хэблэлгэдэ бэлэдхэл», «Марксис партиин түлөө «Искрын» тэмсэл» гэхэшэлэн толилогдоһон материалнууд энэ ушарые баримтална.

Мүн В. И. Ленинэй ажал ябуулгые, теоретическэ хүдэлмэринүүдые, мүн тэрэнэй бэшэһэн документнүүдые тайлбарилһан сомор статьянууд толилогдоно. Ингэжэ газетын уншагшадай анхаралда богонихоноор, гүн удхатайгаар бэшэгдэһэн материалнуудые таһалгаряагүй толилжо, энээнээ заншалта хэрэг болгожо шадаа.

Хархис засаг унагаажа, социализм байгуулха тухай багша Ленинэй сурталай бодотоор бэелжэ, хүдөө нютагуудай ажахын, соёл культурын хүгжэжэ, ажалша зоной эрхэ сүлөөтэ, зол жаргалта байдалай бадаржа байһые баримталан харуулха гээшэ баһал ехэ удхатай шанартай асуудал шуу. Тиихэдээ агуу багшын сурталай мүнхэжэхын, Совет шэнэ засаг түрын мандахын түлөө тэмсэһэн хубисхалша хүнүүдэй хуби заяан тухай хөөрэхые газетэ оролдоно.

Энэ талаар Е. Федотовой «Охин Булагай хубисхалша отрядай командир» гэһэн очеркые хүнүүд һонирхон уншаһан байха. Бэшүүртэ Совет засаг тогтоолсожо, тэрэнние улам бэхижүүлхын түлөө наһа бэеэ гамнангүй революциин хэрэгтэ үгэһэн Михей Родионович Куренковой дайшалхы намтар мүнөө үеын залуу үетэндэ ехэл һургаал болохо үгэхэ байна бшуу. Тэрэшэлэн журналист Е. Голубев «Нугаршагүй үетэнэй нэгэн» гэһэн Бадма Анхалиевич Арсланов тухай һонирхолтойгоор хөөрэнэ. Тэрэ Баргажанай аймагай Алаша нютагта комсомолой түрүүшын ячейкэ эмхидхэһэн, Бэшүүрэй аймагта хамтын ажал байгуулалсажа байха үедөө нюдарган баяшуулай хорото һомоһоо унаһан коммунист, улаан гэрые даажа ябаһан соёлшо хүн байһан.

Совет засагай үедэ аймагай тосхон һууринуудай, нютагуудай, ажахынуудай али зэргэ хүгжэһэн, танигдашагүй болотороо хубилһан тухай хоёр үеые зэргэшүүлэн харуулһан материалнуудай хүмүүжүүлхы, ойлгуулхы удхань ехэ ааб даа. Шэнэ жэлэй гараад байха үедэ Бэшүүр тосхоной «Рассвет» колхоз 40 жэлэйнгээ ойе һайндэрлөө һэн. Үнгэрһэн дүшэн жэлэй туршада тус ажахын ямар зэргээр хүгжэһые харуулһан колхозой правлениин түрүүлэгшэ Е. Утенковой бэшэгые тэрэл номерто толилогдоһон А. Соловьевагай хөөрөөнтэй зэргэшүүлжэ уншахада ямар һонин бэ. 1928 оной декабриин 18-да Амос Ястребовай хүүшан зэмьеэ соо үгытэй найман эрэшүүл сугларжа, «Безбожник» гэжэ коммуна байгуулһанаа соносхоо бэлэй. Теэд тэдэ бурхангүйшүүлэй үйлэ хэрэг иимэл жэгүүртэ хуби заяатай байгаа ха юм даа.

Совет засагай үедэ хүдөө бүрлаад нютагуудта, ород дэрээбэнгүүдтэ болоһон ажахын, соёл культурын, социальна асари ехэ хубилалтые, олон ... най аха дүү ёһоной ... рисаае, хүнүүд хоор... циалис харилсаанай ... тодорхойгоор, ойл... газетын хуудаһануу... лаха гээшэ ехэ удха... хэрэг мүн. Имагтал ... баримтануудые дур... Ленинэй сурталай бо... лые харуулха хэрэ... бшуу.

«Бэшүүрэй тари... тын редакциин ... үшөө нэгэ шэглэ... В. И. Ленинэй түр... жэлэй ойн хүндэл... һэн социалис мүры... харуулха хүсэлэл ... асуудалаар эмхидх... дог янза бүриин ... «Ленинэй ойн ... «В. И. Ленинэй тү... жэлэй ойдо зорю... «Ленинскэ ажалай ... һэн гаршагууд доро ... Иимэ гаршагууд доро ... болон малшадай ... дүнгүүд, хүдэлмэрш... колхознигуудай, ажа... лективүүдэй шэнэ ... ажалай амжалтануу... гонихон аад, хурса ... нүүд толилогдоно. ... риалнууд һүүлэй ... бэшэгдэдэг болоо.

Социалис мүры... зэргэ эмхидхэгдэжэ, ... гүүдэй түйлагдажа ... руулхын тулада б... хын ажалшадай хэ... нэгэ номерто согсол... зорилго мүн табиһа... гэрэнгы мэдээсэл ... гай совхозһоо эмхи... хөөрөөн ажахын пар... ретарь нүхэр Санж... эхилнэ. Ойн хүндэ... лан абаһан, «Победа... партийна организа... һан хэмжээ ябуулг... рал татана.

В. И. Ленинэй тү... жэлэй ойн ехэ бэлэ... гэрэнгыгээр, алишье... харуулхаяа оролдо... онсо тэмдэглэхэ ... шүүрэй тараашанай ... ридэ дутагдалнууд ... лэхын аргагүй. Гол ... хадаа энэ ехэ ажал ... зорюулһан партийна ... низацинуудай эмхи... ридахы хүдэлмэр... харуулнагүй. Түүх... мээр угтахын тула... лэй бодото ямар ... жэ байһан дүй дүр... партийна хүтэлбэр... ёһоор бэшэнэгүй. М... лэн энэ ажал ябу... тагдалнууд тухай ... хэлэгдэнэ. Энээнд... онсо табиха шуха...

РЕСПУБЛИКЫН БАЯЛИГУУДЫЕ АШАГ ҮРЭТЭЙГӨӨР ХЭРЭГЛЭЕ

...хэл. Эхиншинь ...эхи нюурта)

...тын комбинадуудые ба... зүблөөн дурадхаа. ...металлургиин рудна нөө... ...шритово концентрадые ...аань хэрэглэжэ, сери... ...байдаг болоходо, ороной ...ыда ехэ ашаа туһатай ...Сернэ кислота абаха үй... ...республика дотор байгуул... ...итова концентрат үйлэд... ...гаргаша һураггүй бага ...гсаагдана. Ерэхэ арбан ...лада Ошурковай апати... ...үдэй нөөсэ хэрэглэгдэ... ...орон фосфатна үтэг... ...үйлэдбэрилгөөр Сибириин ...юм.

...аиин аймагтахи Черем... ...идай элһэ шанар... ...бинат байгуулга, хадаа ...мышленностиие хүгжөөл... ...удха шанартай зорил... Энэ—ехэ шухаг нөөсэ. ...мышленностиин, шудха... ...үйлэдбэриин. Зүүн Сиби... Алас-Дурнын барил... ...үйлэдбэрилхэ комп... ...мүн гэжэ тэрэниие ...

...аймагтахи Молодеж... ...хризотиласбестын хэбтэшэ ...шанартай. Баян иимэ ...хэрэглэхэ асбесто... ...зүйлнүүдэй завод эндэ ...Шухаг баялигые түргэ... ...алгада оруулха талаар ...руда» гэжэ Свердлов... ...институдай технико... ...шэнжэлгын элидхэ... ...һайшааба.

...ахын һалбаринуудые ...тааруулан эмхидхэхэ ...абан. республикын ...үйлэдбэриие саашаа... ...хэ шухала. Үйлэдбэ... ...рил һайжаруулха эрилтэ хадаа бүхы хүгжэлтые түргэдхэлгын, Буряадай ажахын ашаг үрэ дээшэлүүлгын нэгэ шухала арга нүхэсэл болоно.

Тиимэһээ болбосоруулгын промышленностиин шэнэ, томо үйлэдбэри байгуулха, түрүүшын ээлжээндэ машина, прибор бүтээлгын мэргэжүүлэгдэмэл, агропромышленна комплексын таһаршагүй хубин болохо хүдөө ажахын машина бүтээлгын үйлэдбэри эмхидхэхэ, модо бэлэдхэхэдэ гарадаг бүхы хаядаһа хэрэглэжэ, барилгада хэрэгтэй плита хэхэ, картон үйлэдбэрилхэ, резино-техническэ зүйлнүүдые бүтээхэ Галуута-Нуурай комбинат барижа, химическэ промышленность эмхидхэхэ, союзна мэдэлэй хүнгэн промышленность байгуулха эрилтэ хадаа республикын үйлэдбэрилгын хүсэ холын хараатайгаар хүгжөөлгын шухала шэглэл болоно гэжэ зүблөөн тодорхойлһон байна.

Зүүн Сибириин, Алас-Дурнын экономическа районуудта, тэрэшэлэн хилын саана эльгээгдэхэ электропеэшэн бүтээхэ завод 1970—1975 оной туршада барибал, арадай ажахыда ашаг ехэтэй байха гэжэ зүблөөнэй тусхай материалнууд элирүүлэн харуулаа. Мүн химико-лабораторно амһарта, шэл прибор болон аппаратура бүтээхэ завод, мал ажалай хүдэлмэри оньһожоруулха комплекс гаргаха хүдөө ажахын машина бүтээлгын, мүн запасной частьнуудые хэхэ завод, элдэб инструмент, хэбүүдые, пресс формо гэхэ мэтые хэхэ завод барихада таарамжатай байһаниинь элирүүлэгдээ.

Ойрын жэлнүүдтэ, мүн ерэхэ арбан жэлэй хугасаада гуталай, трикотажна, оёдолой, ковер нэхэлгын фабрикануудые, ноохо ээрэхэ, арһа элдэхэ фабрика барихые зүблөөн дурадхаһан байна.

Болбосоруулгын промышленностиин хүгжэлтэ түргэдхэхэ талаар зүблөөнэй тодорхойлһон зүбшэл, дурадхалнууд экономическа бата үндэһэ һууритай болоно. Республикын транспортно-географическа байдал таарамжатай: манай эндэхи газар дайдаар Транссибириин түмэр замай магистраль гарана, Алас-Дурнын, Сибириин хоорондо манай республика һуурижанхай. Тиимэһээ байгаалиин нөөсэ ашагтай һайнаар хэрэглэжэ болохо, бэлэн продукци бүтээн гаргаха союзна удха шанартай мэргэжэлүүлэгдэһэн предприяти барижа болохо байна.

Болбосоруулгын промышленность хүгжөөхэдэ, мал ажалай түүхэй эдэй баян бааза—һайн шанартай ноохо, арһа, гадна ой модо комплексноор хэрэглэхэ арга хангагдаха юм.

Союзна дэлгүүртэ эльгээгдэдэг республикын продукциин олон зүйлнүүдэй өөрын үнэ сэн союзна һалбариин дунда зэргын үнэ сэнгһээ бага байдаг. Эдэ зүйлнүүдые экономическа ондоо районуудта эльгээхэдэ, тэдэнэй иимэ продукци нютаг дээрээ үйлэдбэрилхэһөө ашагтай байдаг гэхэ гү, али райониие ямар нэгэ шэглэлтэй болгохо гол эрилтэ хангажа шадаха юм.

Союзна удха шанартай һалбари хүгжөөхэ зүбшэл, дурадхалнуудые үгэхэ зуураа, түлишын энергетическэ баазые үргэдхэлгэ республикын үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөлгын гол шухала шэглэл болоно гэжэ зүблөөн тодорхойлоо. Элирүүлэгдэһэн, тодорхойлогдоһон түлишын нөөсэ республикын арадай ажахые холын хараатайгаар хүгжөөхэдэ хэрэглэгдэхэ электрын элшэ хүсөөр, түлишөөр бүрин хангажа шадаха юм.

Нэмэл аргаар шулуу нүүрһэ малтан абаха Холбоолжоной, Түгнын уурхай ерэхэ арбан жэлэй хугасаада баригдаха. Тиигэжэ республикамнай хямда сэнтэй шулуу нүүрһөөр хангагдаха, Черемховой шулуу нүүрһэ асархаяа болихо. Галуута-Нуурай ГРЭС-эй ашаглалгада тушаагдахада, Сибириин системэһээ электрын элшэ хүсэ абахаяа болижо, энэ системэдэ электроэнерги нэмэжэ үгэхэ арга олдохо юм.

Республикын хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ, ашаг ехэтэй болгохо асуудалда зүблөөн дээрэ ехэ анхарал хандуулагдаа.

Область хоорондын ажалай хубаарилгын ёһоор, Буряадай АССР Россин Федераци дотороо ноохо, мяха ниитэсоюзна, республикын фонддо оруулдаг юм. Тиихэтэй хамта республикынгаа арад зоной хэрэглэмжые продукциин бусад зүйлнүүдээр хүсэд хангахын тула үйлэдбэрилгэеэ дээшэлүүлжэ байна. Эдэ зорилгонуудтай тааруулан хони, мяханай, һү-мяханай мал үсхэбэрилгөөр республикаяа мэргэжүүлхэ тухай зүблөөн дээрэ заагдаа.

Республикын хүдөө ажахые иимэ гол хараатайгаар хүгжөөхын, хүдөө ажахын продукци абалгые ехэдхэхын тула үйлэдбэреэ ямар нэгэ шэглэлтэй болгохо, тэрэнэй үндэһэ һуури дээрэ бүхы аргаар интенсификацилха хэрэгтэй болоно. Минеральна, органическа үтэгжүүлгэ хаа хаанагүй хэрэглэһэнэй, газараа уһалһанай, севооборот зүбөөр хэрэглэһэнэй, тарилгын талмай үргэдхэһэнэй, баян ургаса үгэдэг ургамал тариһанай, газар эдлэлгэ һайжаруулһанай ашаар хүдөө ажахын культурануудай ургаса дээшэлүүлхэ зорилго табигдаа. Мал ажалай талаар—үүлтэрыень һайжаруулжа, һайн тэжээлээр хангаһанай, харууһыень зүбөөр эмхидхэһэнэй ашаар малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэй гэжэ заагдаа.

Республикын эдеэ хоолой, загаһанай, нютагай промышленность хүгжөөлгые түргэдхэхэ асуудалда горитой анхарал хандуулагдаһан байна. Арад зоной хэрэглэмжын эд бараа ехээр бүтээн гаргаха, шэнэ предприятинуудые бариха, хүдэлжэ байгаа фабрика, заводуудай хүсэ шадал үргэдхэхэ тухай зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдээ.

Ерэхэ арбан жэлэй туршада үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөлгын онсо илгаань юуб гэхэдэ, республика дотор шэнэ промышленна узелнууд байгуулагдаха, шэнэ районууд ашаглалгада оруулагдаха болоно. Энээнтэй хамта арадай ажахын элдэб ашаа шэрэлгэ горитой ургаха, транспортын үүргэ дээшэлхэ юм. Транспорт хүгжөөлгын холын хараата асуудал анхаралтайгаар зүбшэн хэлсэгдээ. Усть-Кут-Чара, Мостовая—Усть Баргузин гэһэн түмэр замай, Романовка—Богдарин—Молодёжное, Монды—Орлик гэһэн автомобильна харгы бариха талаар, мүн республика доторхи авиалини хүгжөөхэ талаар оруулагдаһан дурадхалнууд һайшаагдаһан байна.

Республикын үйлэдбэрилгын хүсэ ерэхэ арбан жэлэй хугасаада хүгжөөхын тула научна талаараа баримталагдаһан ехэ программа зохёогдожо байна. Барилгын материалнуудай промышленностиие, барилгын индустриин баазые хурдан түргэнөөр хүгжөөһэнэй, барилгын организацинуудай хүсэ шадалые үргэдхэһэнэй ашаар энэ программа бэелүүлэгдэхэ юм. Ойрын хоёр-гурбан жэлэй зайлашагүй зорилго юуб гэхэдэ, Буряадай барилгын управлениин индустри хүгжөөхэ, томо панелеэр гэр барилгын хүсэ шадал үргэдхэхэ, хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилхэ, руднабэшэ материал малтан абаха хэрэгтэй болоно.

Республикын үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөхэ талаар тодорхойлогдоһон эдэ хараа бодол, байгаалиин баялигуудые ашагтай һайнаар хэрэглэхэ, илангаяа Байгал далайн шухаг баялиг, оршон тойроной үзэсхэлэн гоё байгаали, Байгал шадархи курортологическа үнэтэ зүйлнүүдые хараада абан, союзна удха шанартай санатори, курортнуудые, аяншалгын байрануудые эндэ байгуулха дурадхалнууд баталан абтаа.

Амаралтын, бэе махабад һайжаруулгын газарнуудые түхеэрхэ генеральна түсэб зохёолго түрүүшын ээлжээнэй зорилго болонхой. Байгал далайн шухаг бүхы баялигые аша туһатайгаар хэрэглэхэ, тэрэниие хамгаалха, промышленна үйлэдбэриин хаядаһаар бузарлуулхагүйн тухай онсо заагдаһан байна.

Буряадай үйлэдбэрилгын хүсэ хурдан түргэнөөр хүгжөөхын тула хүдэлмэришэд олоор хэрэгтэй болохо юм. Хүн зоной тоо олошоруулһанай, мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлдэһэнэй ашаар энэ асуудал шиидхэгдэхэ ушартай.

Материально-техническэ һайн үндэһэ һуури байгуулха, профессионально-техническэ һуралсал үргэдхэхэ гээшэ ехэ удха шанартай. Мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд гол түлэб профтехучилищинуудаар бэлдэгдэхэ ёһотой.

Техникум, институдуудта һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри нарижуулан һайжаруулха, ондо ондоо мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлдэхэ, тиигэжэ һайн бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэдтэй болохо зорилго мүн лэ шухала. Үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые һайн бэлэдхэлтэй экономистнуудаар хангаха тушаа онсо анхарал хандуулха хэрэгтэй болоо.

Республикын байгаалиин баялигуудые хэрэглэхэ, үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөхэ, зүбөөр хубаарилан эмхидхэхын тула хэгдэһэн хүдэлмэриин үрэ дүн зүблөөн дээрэ тодорхойлогдоо. Эндэ баталан абтаһан зүбшэл, зууршалганууд, элидхэлнүүд, үгэ хэлэгшэдэй һанамжа дурадхалнууд министерство, захиргаануудта, республикын Госпланда нарин нягтаар шэнжэлэгдэхэ. Буряадай арадай ажахые хүгжөөхэ шэнэ табан жэлэй түсэб зохёолгын үедэ хараада абтаха, научна шэнжэлгэдэ үргэнөөр хэрэглэгдэхэ юм.

Республикымнай министерство болон захиргаанууд, промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай партийна, профсоюзна организацинууд, проектнэ, тэрэшэлэн научно-шэнжэлгын институдууд үйлэдбэриин арга боломжо элирүүлэн хэрэглэхэ, техникэ, технологи нарижуулан һайжаруулһанай ашаар үйлэдбэриин экономическа ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулха, тэрэнэй бүтээсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ коллективэй хүсэ шадал элсүүлхэ уялгатай юм.

Республикын арадай ажахы түсэблэлгые нарижуулан һайжаруулха гээшэ зайлашагүй шухала, бодото зорилгонуудай нэгэн болонхой. Энэ зорилго һалбари хоорондын, территориальна түсэб зохёолготой тааралдуулан, материальна үйлэдбэриин комплексно хүгжэлтын түсэбэй үүргэ дээшэлүүлгэтэй, республикын ажалай нөөсэ, хүсэ хэрэглэлгэтэй хамта шиидхэгдэхэ юм.

Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэ хурдан түргэнөөр хүгжөөхын, хараалагдаһан хараа замуудаа бэелүүлхын тула анхарал оролдолго, эдэбхи үүсхэл гаргаха, эрдэм мэргэжэлээ, дүй дүршэлөө зорюулха хэрэгтэй болоно. Тиигэжэ республикымнай ажалшад орон доторoo коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ хубитаяа оруулалсаха юм.

...Дашиевич эсэгын гурбан ...хүгэнэниинь юм. Табин ...да тээ тэрэ Яруунын ай... ...гэтын Хара-Шэбэр гэжэ ...төрөһэн. Гушан жэл баг... 1960 ондо багшанарай ...съезд дээрэ Лени... ...ор шагнуулһан байна. ...ба Буряадай АССР-эй ...нудай габьяата багша ...гэрэлэй отличник, му... ...хар-Шэбэрэй аймагай ...дунда һургуулида дирек... ...мүн түүхэ заадаг. ...шиев КПСС-эй гэшүүн, ...хүдэлмэридэ ябаһан. ...дань мүнөө 650 һурагшад ...алана, 38 багшанар ном...

...лайнь баян намтарай ...нуудые дурдаһан хой... өөрынгөө залуугай ябадал хөөрэхэһөө улам, бодолыень мүнөө эзэлдэг асуудалнуудта орошоно.

—Зарим түрэлхид үхибүүдэйнгээ ямар зантай хүн боложо ябаһыень ойлгоншьегүй үнгэршэдэг бэшэ гү даа гэжэ һанахаар болодог. Харахадашни, түрэлхидһөө оройдоо нүлөө абаагүй хүйхэрнүүд ябажа ябаха. Тэдэниие эхэ, эсэгээрнь гайхуулха гээшэ шортоо байдаг. Юундэб гэхэдэ, зарим түрэлхид хүүгэдээ яслида, саадта үгөөд, һүүлээрнь һургуулида ябуулаад, эсэстэнь институдта эльгээгээд лэ, хүн болохо ябадалайнь хажуу тээ үлэшэнэ ха юм..

Тэрэнэй иигэжэ хөөрэхэдэнь, үнэхөөрөөл залуу үетэниие хүмүү...

СУУЛГАДАА СУУТАЙ БАГША

ОЧЕРК

...ын тухай нэгэ бага дэл... ...эр хөөрэжэ туршая.

...ороноо хамгаалалгын ...най эхилхэдэ, Дагба ...нютагтаа долоон жэлэи ...Улаан-Үдэдөө багшын ...гургээд, пединститудай ...курсда ябаа һэн.

...гай һүүлээр багшал... болохо байгаал даа. ...хеэр, залуу ябагдаа ...хоёр, мэргэжэлгүй гэ... ...али ямар предмет заа... ...шалзэдүй ябааб. Би ан... ...гээшэ өөрын нэгэ ...лтэй байха ёһотой гэ... —гэжэ Дагба Да... ...үе саг тухайгаа хэ... Тиихэдэнь би һониң...

...классай багша һаа. ...б? — гэжэ асууха да...

...най үхибүүдые мате... ...литература, түүхэ гэхэ ...медүүдые гүнзэгыгөөр ...хилхыень бэлдэнэ гэ... ...тэрээндэ ямар нэгэч ...мэргэжэһэнэй оройдоо ...шуу,— гэжэ харюусаа...

...отойл даа. Тиихэдэ, ...предметник болохо ...тэй байгаалтайт? ...е гэхэдэ болохо юм ...гөөр залуу үетэниие ...гүд болгожо, эрдэмдэ ...н хүсэл байгаа.

...тэниие ёһотой хүнүүд ...зорилгоёо бэелүүл... ...институдта ороход ...биологи шудалжа эхил... ...дэд гурбадахи курсда ...дайн захалаа. Буряад ...баатар хүбүүд Эсэгэ ...алхаар мордобод. Тэ... ...багшанаршье олон ...һургуулинуудта ...хүнүүд хэрэгтэй боло... Дагба Дашиевичшье ...эрэйнгээ хэжэ бай... ...үргэлжэлүүлхэ уял... Тэрэ Мухар-Шэбэрэй ...тайн эхин һургуулида...

...шэнэ нютагтаа бо... ...соо хүндэтэй болоһон ...хеэр, тэрэ үхибүүд... ...голсоходоо, тэдээндэ ...адаа айхабтар бэрхэ ...талаар тэрэ тусгаар бэ... ...шегүй һаа, Доржын ...табан үхибүүдэй ...тула, олоной дунда ...хибүүдтэй хөөрэлдэхэ ...байдалые һайн мэ... ...байгаа ха юм. Мүн ...эхэн сэдьхэлтэй Дул... ...дтэнь ямараар хан... ...жа үгэеэ дуулгадаг, ...уулдаг ба эшээдэг ...ямаршье һургуулиһаа ...дэм» болоһон байха. ...гтэй сагта шэрүүн ...а, хэрэгтэй сагта ту... ...рилжа олые ойлгуул... ...һайхан ябадалаараа ...абыньшье һургаал ...шалжа эхилхэдэнь ...йха.

...дэй гэртээ абадаг ...айхабтар ехэ удха ...рэг гээшэл даа,—гэ... Дашиевич иигэжэ

жүүлхэ хэрэгтэ тусгаар анхаралаа хандуулдаг байһаниинь эли харагдаа һэн. Энэ талаар Дагба Дашиевичай мэдэхэгүй юумэниинь үгыл ха. Шиидхэхээр болоһон, сагай эрилтэдэ тааралдуулан зохилдуулмаар асуудалнууд тухайшье тэрэ хэлээ бэлэй.

— Урдань, буряад зомнай үхибүүдээ айл хотоороо, нютаг ороноороо — бултадаа хамтаржа хүмүүжүүлдэг байгаа гээшэ. Жэшээнь, үйлсэдэ хүршынгөө хүбүүнэй тоомоо таһаржа ябахые хараа һаа, ошожо хорихо, үгышни дуулаагүй һаань, шэхынь мушхажархиходоо, хэнһээшье һурахагүй байгааш. Харин мүнөө тиигээд үзэгты—тэрэ үхибүүнэйнгээ нюур дээрэ, дуулаһаар байтарнь зарим эхэдэнь элдэбээр хараалгахадаа болохот. Арадайнгаа элинсэг хулинсагуудай һайн-һайн ёһо заншалнуудай эрхимынь мүнөө хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ нэбтэрүүлэлсэдэг байбалнай, удхатайл һэн,— гэжэ тэрэнэй хэлэжэ байхада: «Дагба Дашиевич Дашиев һургуулиин хүүгэдые эрхим бэрхэ хүнүүд болгохын түлөө шэнэ арга метод. багшын хүдэлмэридэ нэбтэрүүлдэг. Тиихэдээ буряад арадайнгаа залуу үетэнөө хүмүүжүүлдэг тэрэ урданай заншалнуудай һайнуудые совет педагогикын жама ёһонуудтай тааралдуулдаг», — гэжэ нэгэ суглаан дээрэ тэрэниие һайн мэдэхэ нэгэ үнинэй багшын хэлэжэ байһые һанаа һэм.

Иимэ хүнүүдэй бидэнэй дунда ябадаг хада, ажабайдалнай жаргалтай һайхан ёһотойл даа! Аханар эсэгэнэрэй нангин хэрэгүүдэй иимэ найдамтай гарнуудта ородог хада, ерээдүймнай бүри һайхан байнгүй яаха бэлэй!

Дагба Дашиевич Совет эхэ оронойнгоо энэ мүнөөдэрэй энхэ тайбаниие буу барижа хамгаалалсаһан юм.

— Хоёр жэл найма һарын туршада дайнда ябагдаа һэн. Москвагай баруун тээһээ Берлин хүрэтэр ошоо бэлэйб. Фашизмтай урда урдаһаа сэхэ харалсажа, тэрэл үзөө һэм. Гайтай байгаа. Мүнөө тэрэнэй дахин тарxяа үндылгэхэ һанаатай байхада, һанаамни зобоншо. Үхибүүдтээл һайсахан ойлгуулжа үгэхые хүсэнэлби даа,— гэжэ тэрэ хөөрэбэ. Тиихэдэнь, урдань биологи заадаг, энэ эрдэмые институдта гурбан жэл шудалһан аад, юундэ гэнтэ түүхын багша болошоо һэмта гэжэ һураагүй һэнби. Үзэл бодолоор сэхэ, Совет орондоо халуун дуратай, арад зонойнгоо үнгэрһэн, мүнөөнэй түүхэ ба һайн һайхан үе саг тээшэ хэһэн хэтэ мүнхын тэмсэлые мэдэхэ, тэдэнэй энэ эрмэлзэлые дэмжэн, зориһондоо хүрэхэдэнь, туһалха найдамтай тулгуури боложо шадаха, хэрэгтэй болоо һаань, ами бэеэ хайрлангүй хамгаалжа шадаха хүнүүдые хүмүүжүүлхэ гэһэн байгаа бшуу.

Тэрэ дайнһаа ерэн сасуу, Буряадайнгаа Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай түүхын факультедтэ шэнээр орожо, заочноор дүүргэһэн байна. Тиихэ үедөө Дагба Дашиевич Суулгын долоон жэлэй һургуулида хүдэлжэ ябаа, энэ һургуулинь хожомынь арбан жэлэй болоо һэн. Тэрэ үеэр үнэн сэхэ коммунист, оролдосотой бэрхэ багша, хүтэлбэрилхэ бэлигтэйень хараадаа абажа, Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерство тэрэниие Мухар-Шэбэрэй аймагүйсэдкомой гэгээрэлэй таһагые даагшаар томилһон байна.

— Энэ шэнэ ажалдаа дүрбэн жэл хүдэлөө һэм. Тиигээд, партийна хүдэлмэридэ абтааб. КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой пропаганда ба агитациин таһагта һүүлээрнь энэ Суулгынгаа совхозой үшөө колхоз байхада, парторгоор эльгээгдээ һэм...

Дагба Дашиевичай эдэ бүхы наһанай ябадалай шатанууд, тэрэнэй ажалай намтарай баримтанууд соогуур баһа нэгэ иимэ шугам һэтэ гарана. Энэнь юуб гэхэдэ, Коммунис партиингаа сурталые арад олоной дунда нэбтэрүүлхэ, багша Ленинэй агууехэ хэрэгые Буряад орондоо улам батажуулха — иимэ нангин эрмэлзэлээр хүтэлбэрилэгдэдэг байһаниинь болоно. Бүри залуу ябахаһаа эхилээд, шэнэ үетэнөө дүрбэн тэгшээр, Эхэ орондоо халуун дуратайгаар хүмүүжүүлхэ гэһэн нангин хэрэгынь тиигэжэ бүри хурса, зорилго түгэлдэр, үргэн дэлисэтэй болоһон.

Мүнөө Суулгын дунда һургуули республикымнай эгээ ехэнүүд һургуулинуудай нэгэн юм. Эндэ холын бэлшээриин малшадай үхибүүдэй байжа һураха интернат тогтонхой, ород ба буряад һурагшад нэгэдэхиһээ эхилээд арбан жэл соо аха дүү мэтээр нүхэсэн һурана, түрэлхидэй комитет эндэ һайнаар хүдэлдэг, һургуули тэндэхи ажахытаяа аргагүй нягта холбоотой. Һуралсалай талаар тус һургуулида шэнэ программа нэбтэрүүлэгдэжэ байна, һурагшадтай уроогһоо гадуур хүдэлмэри ябуулагдана, гол предмедүүдээр факультативна һуралсал үнгэргэгдэдэг.

Гэхэтэй хамта, Дагба Дашиевичай хүтэлбэрилдэг дунда һургуули залуу үетэниие аханар, эсэгэнэрэйнь дайшалхы, революционно ба ажалай габьяагай намтар дээрэ хүмүүжүүлхэ талаар ехэхэн дүй дүршэлтэй болонхой. Һургуулич дэргэдэ ленинскэ таһалга хүдэлдэг, эндэ ажалай түрүүшүүл, үнинэй коммунистнууд, граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадаһан хүнүүдтэй уулзалганууд болодог, һурагшад октябрятанууд, пионернүүд, комсомолшууд болоходоо, шахаа тангаригаа үгэдэг...

Ленинэй ордентo!

Юрын буряад Дагба Дашиевич Дашиевай наһанай намтар иигэжэ бидэнэй урда аржын гэхэдээ, Агуу Октябрьһаа эхилһэн шэнэ үе сагай совет хүнэй шэнжэ түхэлыс элитээр харуулна. Ехэ эрмэлзэл, үдэр бүриин тэмсэл соогуур гүрэн түрымнай эгээл дээдын Ленинэй ордендо хүртэһэн буряад багшын хуби заяан иимэ һайхан лэ даа!

Д. ЭРДЫНЕЕВ.

Мухар-Шэбэр.

Баунтын аймагай Витимэй коопзверопромхозой хүдэлмэрилэгшэд В. Ф. Емельянова, З. А. Шахова, М. И. Ли Вен-лу гэгшэд жэл бүри ажалай һайн дүн туйлана. Валентина Федоровна Емельянова промхозой үнинэй хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн юм. Үнгэрһэн жэлдэ үнэгэнэй 204 гүлгэ абаха түсэбтэй байбал, тэрэнээ 249-дэ хүргэһэн байна. Зверопромхозой хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө ажалай амжалтые багша Ленинэй алдарта ойдо зорюулна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Ф. Емельянова, М. И. Ли Вен-лу, З. А. Шахова.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ИЛЬИЧТЭ ЗОРЮУЛАГДАҺАН ПРОГРАММААР...

Манай хөөрэлдөөн

Буряадай гүрэнэй филармониин уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ, РСФСР-эй габьяата артист Буда Николаевич ВАМПИЛОВТАЙ манай корреспондент һаяшагуулзажа, эндэхи артистнарай мүнөө жэлэй хараа түсэбөөрнь һонирхон, хэдэн асуудалтайгаар хандаһан байна.

Асуудал: Буда Николаевич, Буряадай филармониин артистнарай коллектив Ленин багшын түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойе ямар бэлэгтэйгээр угтахаяа бэлдэжэ байна гээшэб?

Харюу: Жэшээлхэдэ, Буряадаймнай дуу, хатарай «Байгал» ансамблиин коллектив В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойдо зорюулан, концертнэ шэнэ программа бэлдээ. Тэрэ программа соонь Буряадай композиторнуудай, нэрлэхэдэ: Б. Ямпилов, Ж. Батуев, С. Манжигеев, Б. Цырендашиев болон бусадай аялгата хүгжэмэй эрхим зохёолнууд. Ильич, партида зорюулагдаһан дуунууд, буряад арадай аялга хатарнууд олоор оруулагданхай. Концертын программа хүтэлбэрилэгшын хэлэхэ үгэнүүдые поэт Ц. Галсанов бэшэһэн юм.

Гадна филармониин лекториин ород бүлэгэй бэлдэһэн «Ленин ба хүгжэм» гэһэн лекци-концертые республикын ажалшад һонирхожо шагнана.

Буряадай АССР-эй арадай артист Н. Маторин Мухар-Шэбэрэй аймагай малшад, таряашадай урда «Ленин ба хүгжэмэй культура» гэһэн хүгжэмтэ лекци уншажа ябана. Тиихэдэ буряад лекториин бүлэгэй артистнар мүнөө В. И. Ленинэй ойдо зорюулжа, «Ленин—парти—Эхэ орон—ажал хүдэлмэри» гэһэн концертнэ шэнэ программа бэлдэжэ байна.

Асуудал: Буряадай дуу, хатарай «Байгал» ансамблиин коллектив мүнөө хаагуур гастрольдо ябажа байнаб?

Харюу: «Байгал» ансамблиин 40 гаран артистнар Буряадай АССР-эй культурын габьяата ажал ябуулагша В. В. Молоновой хүтэлбэри доро мартын 8-һаа Эрхүүгэй область ошожо, эндэхи ажалшадта шэнээр бэлдэһэн зүжэг наадаяа харуулжа байнхай. Гастрольдо ябагшадай дунда нэрэеэ суурхуулһан артистнар олон. Нэрлэхэдэ, РСФСР-эй габьяата артистнар Ч. Шанюшкина, Б. Егоров, Буряадай АССР-эй габьяата артистка К. Шулунова болон бусад бии. «Байгал» ансамблиимнай артистнар Братск, Тайшет, Черемхово, Железногорскын хүдэлмэришэдтэ айлшалжа, буряад арадайнгаа искусстватай тэдэниие танилсуулха зорилготой. Апрелиин һүүл багаар Улаан-Үдэ хотодоо ерэжэ, республикынгаа ажалшадта шэнэ зүжэг наадаяа табиха юм.

Байгша ондо тус ансамблиин коллектив Ставрополиин хизаараар Прибалтикын республикануудаар гастрольдо ябаха түсэбтэй.

Асуудал: Бэшэ хотонуудһаа артистнар манай республикада саг үргэлжэ ерэжэ байдаг. Апрель һарада хаанаһаа, хэд Улаан-Үдэдэ айлшалхаб?

Харюу: Апрель һарада бүхэсоюзна ба уласхоорондын конкурснуудай лауреат Вероника Мирошниченко, Алиса Мищенко, эстрадна дуушан Аскольд Беседин гэгшэд Улаан-Үдэдэ айлшалха юм. Мүн Москонцертын артистнар олоороо ерэхэ ёһотой. Һүүлэй үедэ ниислэлэймнай Чайковскын нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин концертнэ залда хүгжэм, дуунууд саг үргэлжэ шэнхинэжэ байдаг болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой эрхим хүдэлмэрилэгшэд З. И. Нелюбина, Н. С. Стасевич.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

АЖАЛАЙ ГУРИМ НАРИНААР САХИХА

Манай парти, правительство ажалай гурим сахиха социалис хуули шангадхаха хэдэн хэмжээ ябуулга хараалаа. Гэбэшье сүүлэй дүршэлһөө харахада, зарим предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд ажалай гурим тухай хуули наринаар сахихын оронд бүдүүлигээр эбдэдэг, харюусалга багатайгаар хандадаг байна. 1959 оной июниин 15-да СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гаргаһан Указай ёһоор, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые профсоюзна комитедэй зүбшөөлгүйгөөр хэншье хүдэлмэриһөөнь гаргаха эрхэгүй гэжэ хэлэгдэһэн байдаг.

Эмшэлгын эмхи зургаанай ахамад врач нүхэр Цыденов месткомтой урид хэлсэнгүй, Горхон тосхоной фельдшерскэ пунктые даагша Е. Н. Молоковые ажалһаань өөрөө гаргажархиһан байна. Загарайн аймагай арадай сүүдэй шиидхэбэриин үндэһөөр, нүхэр Молоков хуушан ажалдаа тэхэрюулэгдээд, 20 үдэр Цыденовэй гэмээр һаатаһанайнгаа түлөө тэрэнэй гаргашаар салингаа абаа. Аймпотребсоюзай правлениин түрүүлэгшэ П. Г. Баглаев баһал иимэ алдуу хээ. Буфедтэ хүдэлдэг Г. Н. Гамзяковае ажалһаа гаргаһан байгаа. Арадай сүүд энэ хэрэг хаража үзөөд, Гамзяковае ажалдань оруулаа.

Загарайн аймагай гэгээрэлэй таһагые даагша Д. В. Лаврентьев месткомтой зүбшэнгүй, Шулуутайн интернат һургуулиин хоёр багшые ажалһаань сүлөөлжэрхиһэн байба. Багшанар И. Я. Граманчуков, В. И. Роганов гэгшэд ээлжээтэ амаралтадаа байһан тула ажалһаа гаргагдаһанаа мэдээгүй ябаа бшуу. Һара хахад урда тээнь энэ һургуулида шалгалта болоходо, дурсагдагша багшанарай заахадаа бэрхэ, бэлэдхэлээр һайн байһыень тэмдэглэгдэһэн юм. Нүхэр Роганов Совет засагай түүхэтэ 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, жэшээтэ һайнаар хүдэлһэнэйнгөө түлөө һургуулиин дирекциин, месткомой зүгһөө хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байгаа. Местком эдэ хоёр багшые ажалдань тэхэрюулэн оруулха тухай мэдүүлгэ барихадань, ямаршье үндэһэгүйгөөр арсажа, нүхэр Лаврентьевэй тала бариха һэдэлгэ гаргаа.

Үнгэрэгшэ намар А. К. Перелыгинагай мэдүүлгэ хаража үзөө һэмди. Онохойн больницада гу... бан жэлэй туршада санитаркаа хүдэлһэн, тиихэдээ коллективтэ хүндэтэй болоһон байба. Ахамад врач М. М. Тогтонова больницаа сагаадахыень Перелыгинае гуйһан байна. Үндэр юумэн дээрэ гарахадаа тархим эрьедэг, ондоо хүндэ даалгыт гэжэ тэрэнэй гуйхаданъ, ахамад врач зүбшөөгөөгүй. Ажалһаа табихые гуйһан мэдүүлгэ Перелыгинагай барихада, нүхэр Тогтонова тэрэ үдэртэнь гаргажархёо. Буруу юумэ хэһэнээ мэдэрээд, ажалдаа һөөргөө орохом гэжэ тэрэнэй мэдүүлхэдэ, абахаяа арсаа. Перелыгинагай месткомдо хандахадань заседани зарлагдажа Перелыгинае ажалдань һөөргэ абахагүй гэһэн шиидхэбэри гаргаа. Тэрэниие Загарайн аймагай арадай сүүд хаража үзөөд, гомдогшые ажалдань тэхэрюулхэ гэһэн байна.

Ажалай гурим бүдүүлигээр эбдэһэн ушар али олон дайралдана. Сүүлэй шиидхэбэри тухай партийна, профсоюзай эмхинүүдтэ мэдээсэнэгүй. Саашадаа иимэ дутуу дунданuудтай тэмсэхэ, эрид хэмжээ абаха шухала гэжэ һанагдана.

П. ТАРАСОВ.
Загарайн аймагай арадай сүүдэй түрүүлэгшэ.

УЯНГАТА РАССКАЗАИ ХҮГЖЭЛТЭ

Рассказ хадаа уран зохёолой бусад жанрнуудтал адли манай энэ сагые ерэхэ үе сагуудташье харуулха байна. Жэшээнь, революциин урда буряад зоной ямар байдалтай байһыень Хоца Намсараевай рассказууд сооһоо гансал бидэнэр бэшэ, мүн манай аша гушанар эли тодоор мэдэжэ абана ха юм. Тиимэһээ рассказ гээшэмнай нэгэ үдэрэй бэшэ, харин түүхын удха шанартай хэрэг болоно.

Рассказ бэшэгшэд ажабайдалые бүхы талаһаань харуулхадаа элдэб янзын арга, маяг хэрэглэдэг. Тэдэнэй нэгэн гэхэдэ, манай литературада уянгата прозоор бэшэгдэһэн рассказуудай бии болоһон ушар мүн. Уянгата прозо гээшэ хэн нэгэнэй гансал бүтээжэрхиһэн юумэн бэшэ. Энээнэй узуур унгиие бэдэрхэ гээ һаа, манай прозын түрүүшын рассказуудта хандахада болохо. Х. Намсараевай 1924 ондо хэблэгдэһэн «Үншэдэй үхэл» гэжэ рассказһаа нэгэ хэһэг абаад үзэе:

«Нэгэ үглөөгүүр уняартама хонгор добые бүрхөөмэ бүмбэгэр сагаан хонидой хажууда бамбагар зөөлэхэн ногоон дээрэ мүнөөхи бишыхан Дондог жэжэхэн шулуу барин наадажа һууба. Һэрюухэн зөөлэхэн һэбшээ һэб һабхан гэжэ ая гангаар анхилан байхань бишыхан Дондогой хамарта аба эжы хоёройнь инаг хоншуухан үнэрые асаржа үгэнэ хэбэртэй.

Дондог хүбүүнэй сэдьхэл хүдэлһэн шэнги, нарихан, хурсахан хоолойгоор аба эжы хоёроо энхэрэн дуудажа, ирагуухан аялгаар эхилэн дуулана. Улам саашаа уярһан мэтэ һулахан доро болгоһоор, уруутаа хаража, толгойгоо ганхуулан һуушана».

Энэ хэһэг соо тиимэ юрэ бусын үзэгдэл үгы шэнгишье һаа, харин эжы абаяа шаналһан бишыхан Дондогой сэдьхэлээ хүдэлгэһэниинь тобойсо зураглагдана. Энээхэн һабагшыень саашань татаа һаа, онсохон зүйл гаража болохо һэн. Зүгөөр дайнай үедэ, мүн һүүлээрньшье манай уран зохёолшод сагай ушар шалтагаанаар энэ талыень саашань хүгжөөхэ гэһэн зорилгые бэелүүлжэ эхилээгүй. Харин табяад онһоо хойшо ехэнхинь залуу уран зохёолшод хамсыгаа шамажа ороо гэхэдэ алдуу болохогүй. А. Жамбалдоржиевай «Минии Ангарын хабар» гэжэ рассказ энээндэ ехэ түлхисэ болоно үгөө. 1962 ондо хэблэгдэһэн «Буряад рассказууд» гэһэн сутлуулбари соо Д. Улзытуев «Арбан хоёр һара» гэһэн гаршагтай шүлэгэй аялгаар бэшэгдэһэн рассказуудаа толилжо, һаяхан мүндэлжэ байгаа буряадай уянгата прозые жэнхэни замдань оруулалсаа. Тэдээн сооһоо нэгыень абаад үзэе:

«Үглөөнэй наранаар эхэ нютагаа эрьен харахадам, үнгэ бүриин дэльбэтэй үзэсхэлэн һайхан сэсэгүүд амаршална намайе.

Амар сайн, аглаг дайдымни сэсэгүүд! Балжан гарма, тэмээн табгай, бамбагаа, алаг нюдэн, сагаан дали, улаалзай — энэ нютагаймни шэмэг, үрэжэлтэ газараймнай үрэ зүрхэнһөө түрэһэн ирагуу һайхан дуунууд...

Эжэлшэн ногоорһон сэсэгтэ нугаяа харахадаа нюдэмни баясана, хангал һайхан үнэрынь үндэн ябахадаа сэдьхэлни уярна...

Үнгэрһэн сагта элдин таладаа үеэ тэниһэн үбгэ эсэгэнэрэймни үрэ зүрхэнһөө ургаа ха гү, али үе наһан соогоо үгытэй ядуу, хараалта замбида хашагдан баһуулһан һаруул һайхан сэдьхэлтэй дуушан хүнэй алаг нюдэнһөө мүндэлөө ха гү, эдэ сэсэгүүд?

...Хэрбээ тиимэ юм һаа, һайхан лэ сэдьхэлтэй үбгэ эсэгэнэртэй байгаа хабди даа».

Үе сагуудай таһаршагүй холбоо барисаан тухай, ерээдүйн үетэнэй урда мүнөө ажаһуужа байгаа хүнүүдэй ямар ехэ харюусалгатай байһан тухай хэлэгдэһэн энэ уянгата миниатюрыень сэдьхэлээ хүдэлгэнгүй уншахын аргагүй. «Хоёр харахан нюдэнһөө, субад эрхиин һубарин унажа байһан шэнгеэр, мэл харахан уһа дуһалуулан» һууһан бишыхан Дондог ээлүүдгүй һанаанда ороодхино.

Уянгата прозо гээшэмнай зогсолтогүй урдажа байгаа сагай нэгэ бишыхан хуби болохо агшам зуурые тогтоон зогсоожо, хүн зондо харуулха гайхамшаг арга болоно. Уһанай дуһал соо тойрон байгаа юртэмсын һолонгын үнгөөр ялабхин байһандал, энээхэн «баригдаһан» агшам соо ажабайдал гээшэ гүнзэгыгөөр, философско талаһаа харуулагдаха аргатай. Энэ талаар уран зохёолшо Цэрэн-Дондог Хамаев нилээд амжалта туйлаа гээшэ ха. Тэрэнэй «Хүн» гэжэ рассказынь хэмжүүрээрээ нилээд багашье һаа, харин удхынгаа талаар тон багтаамжатай үргэн байха юм. Бидэнэй урда хүн түрэлтэнэй хүгжэһэн зам, ерээдүйн зорилго альган дээрэ байһандал харагдаадхина. Энэнь юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, автор рассказайнгаа композицида багахан үльгэр таарууғаар хэрэглэнэ. «Эжы», «Сагаан толгойто нүхэрни» болон бусад рассказууд сооһоонь хүнэй эгээл ехэ баялигынь хадаа ухаан бодол, энэрхы сэдьхэл, бэе бэеэ ойлголсохо ябадал болоно гэжэ тобойн гарана.

Уянгата рассказ соо заахан шье зүйл һаа, гүн ехэ удхатай байдаг. «Сагаан толгойто нүхэрни» гэжэ рассказ сооһоонь нэгэ зүйл абаад үзэе: «Һаяхан хүдэлһэн һэбшээн Үдэ голой нюрган дээгүүр һалганаһан долгидые туужа, наранай элшэдэ наадхуулна». «Һалганаһан долгид»... Энэ хадаа архида орожо, алтан дэлхэйдэ ажаһууха найдалаа орхин алдажа һууһан залуу хүбүүнэй хүлгэһэн сэдьхэл бэшэ аал?... Хүбүүнэй «мүр ганса болошоод, дэмы нюдөөр дэлхэйе шэртэн һуухада», тэрэниие сэхэ замдань оруулха сагаан толгойто нүхэр ушарна. Иимэ хүнүүдэй олон байха бүри ямар һайн байха гээшэ һэм.

Манай буряад литературада уянгата прозо өөрынгөө зүргэ танижа, тохонижохын замда ороод ябана гээшэ ха. Энэ жанраар бэшэхэ нүхэд олон боложо байнхай. Тэдэнэй заримыень дурдабал: Ц. Галанов, Г. Дашабылов, К. Цыденов, М. Батоин, Б. Ябжанов болон бусад болоно. Хэдэн жэлэй саана залуу уран зохёолшо Д.-Д. Мункуев «Бүргэд» гэжэ түрүүшынгээ ном хэблүүлжэ, олониитын анхарал татан, зарим тэды хөөрэлдөөнэй эхи заха гарган алдаа һэн. Энэншье өөрынгөө шалтагаантай байгаа юм ааб даа. Уянгата прозо гээшэмнай тойрон байгаа юумые сэдьхэлдээ дэлбэлэн халяагаад, тэрэнээ юрын прозоор найруулһан ябадал ха юм. Харин тиихэдэ залуу автор нэгэ рассказ соогоо элдэб эсын зүйл (лирикэ, публицистикэ, сатира) худхажархина. Тэдэнь холисолдон хайлажа, нэгэ зохёол боложо шаданагүй. Жэшээнь, «Эхэ тухай дуун» гэжэ рассказ соогоо «Эхэ, эхэ... Юун гэһэн нангин үгэ гээшэб даа! Байгаа замби, хүнүүд, ажабайдал, сэсэгүүдэй хангал, дуун, хүгжэм... Булта, булта эдээхэн гурбан үгэнүүд соо багташаһан шэнгил» гэхэ мэтээр эхэ тухай халуун мэдэрэлээр нэбтэрһэн үгэнүүдые хэлэһэн аад, «Бидэнэр, һэшхэлгүйхэн хүүгэдшни, замбуулинай пюусые таанабди, он жэлнүүдые ахинабди, уһа мүрэнүүдые хаанабди, уран шүлэг зохёонобди, гүрэн түрые хүтэлнэбди...» гэжэ Д.-Д. Мункуевай юрын тоололгодо ороходонь, уншагша түрүүн ороод байһан сэдьхэлэйнгээ байдал алдажархина. Харин энэ тоололгоороо дүүргээ һаань болохо аад. Уран зохёолшодые, элдэб мэргэжэлтэй басагадые удаа дараа тоолоорхи ходонь, юрэнхыдөө һайн рассказынь ута унжагай боложо, шанараа нилээд гээжэрхинэ. Зүгөөр ехэнхи рассказуудынь иимэ дутагдалтай бэшэ ааб даа. «Бүргэд», «Галууд» гэжэ рассказуудынь илангаяа һайн. Энээн дээрэһээ харахада, залуу автор өөрынгөө өөрсэ замые нэтэрүүгээр бэдэржэ ябана хэбэртэй.

Уянгата прозо хадаа манай буряад литературада мүндэлөөд, өөрынгөө һууриие эзэлэнтэжэ байна гэхэдэ алдуу болохогүй. Тэрэнэй эгээл хүсэтэй талань юуб гэхэдэ, юумэ бүхэниие үргэн дэлисэтэйгээр, бүхы талаһаань харуулха арга олгогдоно. Уянгата прозо гээшэ боро хирын юумэн тухай бэшэгдэдэггүй, харин хүсэтэ арюун мэдэрэл, гүнзэгы бодолоор уншагшадые дали дээрээ абажа, ажабайдалай жабхаланта гоёдо хүнэй ерээдүйн гэрэлтэ һайхан сагуудта этигэл найдабари түрүүлхэ гэһэн нангин уялгатай. Энэ ехэ зорилгые абаһаар бэелүүлхэ гээшэ мүн лэ гайтайшаг хэрэг. Бэшэһэн бүхы юумэндэнь геройн хандалга, тэрэнэй бодол, мэдэрэл үлэхэ зэргэтэй. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, бүхы юумые геройнгоо нюдөөр хаража болоно. Тэрээнһээ гадна, хамаг юумэеэ хуу хэлэжэрхингүйгөөр, харин уншагшадай ухаагаа гүйлгэхэ арга үлөөхэдэ муу болохогүй. Уянгата прозоор бэшэгдэһэн рассказуудые уншаад байхадаа иимэрхүү хуряангы тобшолол даб дээрэ хэмээр гээшэ ха.

Уянгата прозоор бэшэгдэһэн рассказуудай хэлэн ульгам, уян нугархай, даамай дулаахан, жэнхэни буряад байха зэргэтэй.

Уянгата рассказай манай буряад литературада бии болоод, амжалтатайгаар хүгжэжэ байһан ушар юу харуулнаб гэхэдэ, ажабайдалые манай литературын хёрхоор шэнжэлэн, ойроо хүртөөгүй булан тохой үлөөнгүйгөөр харуулжа, урагшаа дабшажа ябаһанайнь гэрһэ мүн болоно.

А. СОДНОМОВ,
научна хүдэлмэрилэгшэ.

Түмэрэй хаядаһа суглуулха хоёр һара соносхогдобо

МАРТЕНҮҮД ХҮЛЕЭН...

Эхэ оронойнмай хүгжэхэ бүри арадай ажахыда булад, шэрэм, үнгэтэ болон бусад металл улам ехээр хэрэглэгдэнэ. Промышленностиин энэ эрилтэ хангахын тула хүсэ ехэтэй мартен пеэшэнүүдэй үйлэдбэри минута соошье зогсоогдоногүй. Тиимэһээ металлургическа промышленностиин үйлэдбэридэ шухала хэрэгтэй түмэрэй хаядаһа суглуулжа, дахин хайлуулха гээшэ ехэ удха шанартай хэрэг мүн.

Түмэрэй хаядаһа суглуулха талаар тусгаар даабари республикын завод, фабрикануудта, колхоз болон совхозуудта үгтэдэг гээшэ. Энэ харюусалгатай хүдэлмэри хэр ябуулагданаб гэжэ хараад үзэхэдэ, һайрхахаар юумэн хомор.

Республикымнай предприяти болон организацинууд энэ оной хоёр һара соо түмэрэй хаядаһа суглуулха даабаряа 84,5 процент дүүргэв. Тэдэнэй гэмээр түмэрэй 1635 тонно хаядаһан мартен пеэшэнүүдтэ дутуу үгтөө.

Железнодорожно, Советскэ, Октябрьска районуудай предприятинууд хамта дээрээ 392 тонно түмэрэй хаядаһа дутуу суглуулһан байна. Даабаряа дүүргэн, металлургическа промышленностьда шухала хэрэгтэй энэ зүйл элбэгээр үгэхэ арга боломжо манайда яһала бии байһан. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат, «Забайкаллес» комбинадай предприятинууд, олохон аймагууд түмэрэй хаядаһа суглуулха даабаряа һараһаа һарада дүүргэнэгүй.

Яахадаа манай республикын предприятинууд энэ шухала хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандана гээшэб? Али түмэрэй хаядаһан олдоногүй гээшэ гү? Бодото дээрээ оройдоошье тиимэ бэшэ. Суглуулха зүйлнүүд яһала олон, харин энэ хэрэг ёһотой һайнаар эмхидхэгдэнэгүй гэжэ хэлэхээр.

Дээрэ дурсагдаһан предприятинуудай хашаа соо, завод, фабрикануудай цехүүд соо хэрэглэгдэхээ болиһон станогууд, хуушарһан элдэб түхеэрэлгэ жэбэржэ хэбтэдэг. Тэрэниие саг соонь Буряадай «Вторчермет» управлениин пунктнуудта тушаагаа һаа олзотойшье, аша туһатайшье байха һэн. Түмэрэй хаядаһа тушааж абаха үнэ сэн нёдондонһоо дээшэлээ. Хэрбээ урдань нэгэ тоннын түлөө 4—6 түхэрит түлэгдэдэг байбал, мүнөө 23 түхэриг түлэгдэнэ.

Гадна энэ шухала [...] баалалсадаг залуушууд [...] урмашуулагдадаг боло[...] молшууд, залуушууд [...] һаа гадуур суглуул[...] түмэрэй түлөөһэн комсо[...] родой болон районой [...] дэй Госбанкдахи счёт[...] дажа, залуушуулай [...] баазын, эдир техникүүд[...] гай барилгада, хэрэгтэй [...] гэ абалгада зорюулагда[...]

Манай республикын [...] тинууд, колхоз болон [...] түмэрэй хаядаһа сугл[...] баряа үлүүлэн дүүргэн[...] ломжотой. Хэрэглээ[...] машина, бусад зүйл[...] луулжа тушаагаад, [...] ческа промышленност[...] хэрэгсэлээр саг соонь [...] хүдэлмэришэд, колхоз[...] сомолшууд, залуушууд [...] набди. Металлургнууд [...] һа дахин хайлуулжа, [...] шэрэм шудхалаа гарга[...] мышленностиин эрилтэ [...] бшүү.

Б. БЕР[...]
Буряадай «Вто[...]
управлениин [...]

ҮНЭН СЭДЬХЭЛЭЙ ДУУДАЛГААР

(Түрүү хүнүүд милициин хүдэлмэридэ зууршалагдана)

Милициин хүдэлмэри һайжаруулха тухай партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үнгэрөөшэ жэлэй ноябрьда абаһан тогтоол соо милициин зургаануудые бэхижүүлхэ, кадрнуудаар һайн болгохо асуудалда онсо анхарал хандуулагдаһан байна. Эрдэмтэй, политическэ болбосоролтой, урагшаа һаналтай, зондоо хүндэтэй хүнүүдые ажалшадай коллективүүдэй һанамжа дурадхалаар ниитын гурим сахиха хүдэлмэридэ эльгээхэ зорилго бэелүүлэгдэнэ.

«Бурятэнергын» Улаан-Үдэ городтохи автотранспортын албанай хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын суглаан дээрэ Октябрьска райгүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай взводой командир Е. Майоров үгэ абаад, парти, правительствын тогтоол, милициин зургаануудые бэхижүүлхэ хэмжээнүүд, зорилгонууд тухай хөөрэбэ. Һүүлээрнь хүдэлмэришэд һанамжалаа.

— Октябрьска райсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй дотоодын хэрэгүүдэй таһагта һайн жолоошон хэрэгтэй гэжэ мэдээд, коллектив сооһоо эгээл найдамтай, бэрхэ жолоошоноо дурадхаха гэлсээбди. Тэрэмнай хэн бэ гэхэдэ, нүхэр В. Комаров болоно, бидэнэрэй этигэл найдабари харюулжа шадаха гээд һананаб,— гэжэ механик Б. Алексеев тэмдэглэбэ.

Нүхэр Комаров манда хүдэлһэн саг соогоо өөрыгөө һайн талаһаань лэ харуулаа. Машина, техникэдэ тон нягтаар хандадаг, ямаршье сагта, хэдышье харюусалгатай даабари үгэхэдэ, ходо доо һайнаар дүүргэдэг юм.

Дааһан юумэндээ үнэн зүрхэнһөө хандадаг, журам һайтай, суг хүдэлдэг нүхэдөө хүндэлдэг, хүнүүдтэ зохидоор хандадаг,— юм гэжэ нүхэд Иванов, Кисляков, Шестакова, Свистунов, Афанасьев болон бусад хүдэлмэришэд нүхэр Комаровые магтан дурдаа.

Тиин автотранспортын хүдэлмэришэдэй хамтын суглаан нүхэр В. Комаровые Октябрьска районой Соведэй гүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагта милиционер-жолоошоноор хүдэлхыень зууршалха гэһэн тогтоол нэгэн дуугаар абаба.

* * *

Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй инструментальна цехэй хүдэлмэришэдэй хамтын суглаан тэндэ слесарээр хүдэлжэ байһан Виктор Сухаревые милициин зургаанда ажаллахаар зууршалаа. Профсоюзай цехэй комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Курочкин, мастер Сигов, бригадир Говорин болон бусад 1963 онһоо суг хүдэлһэн слесарь Сухаревые үүсхэл эдэбхи ехэтэй, эгээл найдамтай хүбүүдэймнай нэгэн гэжэ тэмдэглэбэд. Виктор Сухарев — комсомолой гэшүүн, эрхим спортсмен, уран һайханай бүлгэмдэ ходо эдэбхитэйгээр хабаададаг, үдэшын дунда һургуулида һурадаг. Викторнай габшагай ажалаараа ходо суурхадаг байгаа гэжэ нүхэдынь хэлээд, шэнэ тушаалдааншье жэшээтэ һайнаар хүдэлхэ бэзэ гэжэ найдабад.

ЛВРЗ-гэй автотранспортын цехэй слесарь Бато-Мунко Цыдыпов милициин зургаанда мүн лэ зууршалагдаа. Ажалай үндэр бүтээсэ туйладаг, журамаар һа[...] таяа хамта, үүсхэл [...] шалгардаг байһан. [...] эхин эмхиие ударида[...] дружинануудай хүдэл[...] хабаадалсадаг. Бато-М[...] хэйнгээ комсомолой эх[...] зациин секретаряар һ[...] байгаа. Нүхэр Цыдып[...] коммунист, мүнөө жа[...] дунда һургуули дүүргэ[...]

* * *

Хүдөө нютагай ажал[...] шалгармал нүхэдөө ми[...] дэлмэридэ зууршална. [...] Яруунын аймагай Ни[...] хозой хүдэлмэришэдэй [...] суглаанай тогтоолоор [...] дэлмэришэн Сергей [...] ниитын гурим сахигша [...] дурадхагдаад, мүнөө У[...] МВД-гэй дэргэдэхи курс[...] жа байна.

Партиин уряагаар, һа[...] раа милициин зургаануу[...] лахые хүсэһэн нүхэ[...] шахуу залуушуул, эрдэ[...] литай, эдэбхитэй, [...] хүнүүд. Тэдэнэрэй [...] хинь — ниитын гурим [...] арадай дружинануудай [...] байһан. Ажалшадай кол[...] эдэ залуушуулаа ех[...] үзүүлэн, милициин зур[...] хүдэлхөөр эльгээхэ зуур[...] дайнгаа аша туһаа эр[...] ба хэхыень, эрхэтэн [...] хүндые һайнаар сахи[...] ень захина.

Совет милиционер [...] Эхэ оронойнгоо патриот [...] тэ ябадалтай тэмсэгша[...] шын зэргэдэ ябадаг, [...] ригто, үнэн сэхэ хүн [...] шад үндэрөөр сэгнэнэ. [...] хүрэмөөр ажаллахые [...] хүдэлмэрилэгшэ бүхэн [...] зэргэтэй, уялгатайшье.

П. ХАЗАР[...]

Хүдэлдэг коллектив[...] дурадхалаар милици[...] нуудта ажаллахаа[...] луушуул Буряадай рес[...] МВД-гэй дэргэдэхи [...] пунктда курса гара[...]
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (...һаа): тус пунктада [...]һан залуу милиционер[...] лерий Шаронов (Ту[...] Сергей Жигжитов (Я[...] Виктор Сухарев, Ба[...] Цыдыпов (Улаан-Үд[...]

Ф. СОРОКИН[...]

ХАНИ НҮХЭСЭЛ МАГТАН ДУУЛАНА

Залуу уран зохёолшодой бүхэсоюзна зүблөөндэ хабаадалсаха золдо хүртэһэн бэлигтэй залуу поэт Мэлс Самбуевтай манай корреспондент уулзажа, зохёохы ажал тухайгаа хөөрэхыень дурадхаба.

— 1967 ондо Буряадай номой хэблэлэй гаргаһан «Тайгын саһан» гэжэ шүлэгүүдэйнгээ анха түрүүшын ном тухай хэлэһэнэйшье үлүү гэжэ һанаштай,— гэжэ тэрэ хөөрөөгөө эхилбэ. — Энэ жэлдэ Буряадай номой хэблэлдэ «Таймыр» гэжэ томохон поэмэмни гараха. Юундэ аяар холын Таймыр тухай, тундра тухай бэшээ юм гэжэ асуужа болохот. Иимэ байна, би 1967 оной зун Таймырай национальна округой нийслэл хото Дудинкада ажалладаг түрэл гаралнуудтаа ошожо ерээ һэм. Тиихэдээ Красноярск хотоһоо эхилээд, Хатанга һуурин хүрэтэр аяншалһан байнаб. Харгы замдаа Енисейск, Туруханск, Подкаменная, Тунгуск, Норильск, Дудинка, Диксон гэхэ мэтэ хотонуудта орожо гараһан, арад зоной ажаһуудалтай танилсаһан байнаб.

Үшөө тиихэдэ эндэхи олон яһатан зоной: эвенкэ, ненец, нганасан, долган, яхад арадуудай ажабайдалаа үндэһөөрнь хубилгажа, зол жаргалтай, гэгээн гэрэлтэ ерээдүйгөө байгуулжа байхыень анжаран, гүн сэдьхэлһээ баярлааб. Манай буряад хүбүүд, басагадай хойто зүгэй олохон хотонуудаар харюусалгатай тушаал, ажалнуудта хүдэлжэ байхыень хаража, омогорхохын ехээр омогорхооб. Тиигэжэ би Совет оронойнгоо олон яһатан арадуудай хани бэрисаан тухай, хойто зүгэй шэрүүн байгаалиие дулаан болгожо байһан хүсэн тухайнь «Таймыр» гэжэ поэмэеэ бэшээб.

Гадна һүүлэй үедэ дуунай үгэнүүдые бэшэдэг болоонхойб. Тиигэжэ композиторнууд Жигжит Батуев, Базар Цырендашиев, Сергей Манжигеев, Чингис Павлов, Станислав Улаханов гэгшэд минии үгэнүүд дээрэ дуунуудые найруулаа. Мүнөө үедэ би залуу композиторнууд Гүр-Дарма Дашипылов Анатолий Андреев хоёртой хэдэн дуунуудые бэшэжэ байнаб. Композитор А. Андреевтэй «Һэргэлэн байгты, хүнүүд!» гэжэ дуу бэшээб.

Хэдэн жэлэй туршада «Хүнэй наһан» гэжэ томо поэмэ бэшэхээр хүдэлжэ байнаб. Энэ жэлдэ тус зохёолоо дүүргэхэ һанаатайб.

Манай хөөрэлдөөн

СПОРТ

ТҮРҮҮШЫН ИЛАЛТА

Эхэнэр шатаршадай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө дэлхэйн чемпион Нона Гаприндашвили Алла Кушнир хоёрой мүрысөөн апрелиин 7-ой үдэшэ Тбилисиин пионернүүд ба һурагшадай ордоной зал соо эхилбэ.

Грузиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Виктория Сирадзе мүрысэгшэдые амаршалба. Уласхоорондын шатарай федерациин вице-президент Борис Радионов президент Фиде Фольке Рогардын нэрэһээ мүрысэгшэдые амаршалжа, шатарай тэмсэлэй нээгдэһэниие соносхоһон байна.

Нааданай эхилхын урда тээ мүрысөөнэй главна арбитр Нина Грушкова-Бельска (Чехословаки) эхнилэлтын жээрэб барюулаа. Түрүүшын парти, мүн удаадахи нааданай тэгшэ бэшэ тоотой партинуудые Алла Кушнир сагаанаар наадаха болонхой.

Апрелиин 8-най үдэрһөө эдэ мүрысэгшэд Руставелиин нэрэмжэтэ гүрэнэй академическэ театр соо наадажа захалаа. Түрүүшын найман парти Тбилисидэ, бэшэниинь Москвада үнгэргэгдэхэ юм.

Апрелиин 8-да болоһон түрүүшын уулзалгада дүшэн долоодохи ябалгаараа Алла Кушнир илаба гэһэн мэдээн абтаба.

(ТАСС).

МЕДАЛЬНУУД БАРЮУЛАГДАА

Баскетболоор СССР-эй эхэнэрэй командануудай түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөн Таллинда боложо, апрелиин 7-до дүүрэбэ. Ригын «ТТТ» команда орон доторoo эгээн эрхим гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ арбадахяа абажа, алтан медальда хүртөө. Хоёрдохи һууриие эзэлһэн Мосивагай областиин «Спартак» командынхид мүнгэн медальда, гурбадахи һуурида гараһан «Вильнюсэй «Кибиркштис» команда бронзо медальда хүртөө.

ВИКТОР КОРЧНОЙН ИЛАЛТА

Ленинградай гроссмейстер Виктор Корчной Югославиин Сараево хотодо үнгэргэгдэһэн шатарай уласхоорондын мүрысөөндэ 15 хүнтэй наадахадаа нэгэндэньшье шүүгдэнгүй юһые илаад, бусадтаинь тэнсэжэ 12 очко абаад, түрүү зэргын шанда хүртэбэ. Тэрээнтэй ана-мана тулалдаһан Югославиин шатаршан Милан Матулович хоёр очкогоор ахигдаа. 9,5 очкотой болоһон Светозар Глигорич (Югослави), Вольфганг Ульман (ГДР) гурбадахи һуури эзэлээ.

Югославиин энэ хотодо үнгэргэгдэдэг шатарай мүрысөөндэ 1964 онһоо эхилэн, совет шатаршад дандаа түрүү һуурида гарадаг юм. Эгээл түрүүшын илалтые Лев Полугаевский туйлаһан байгаа.

(ТАСС).

Телефон • Телеграф • Радио
ХИЛЫН ЦААНАҺАА

ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ БҮХЭДЭЛХЭЙН КОНГРЕССТЭ БЭЛЭДХЭЛ

САНТЬЯГО. (ТАСС). Мүнөө зун Хельсинкидэ болохоёо байһан эхэнэрнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессто бэлэдхэл Чилидэ үргэнөөр хэгдэнэ. Бэлэдхэл хэхэ тусхай комитет байгуулагдаа. Ажалшадай нэгэдэмэл профсоюзна центрэй, багшанарай федерациин, Чилиин олониитын бусад хэлэн организацинуудай түлөөлэгшэд, уран зохёолшод, наука ба культурын ажал ябуулагшад энэ комитедтэ оролсоно. Комитедэй хүтэлбэреэр орон дотор уулзалганууд үнгэргэгдэжэ, мүнөөнэй дэлхэй дээрэхи эхэнэрнүүдэй байдал, эхэнэрнүүдэй ажамидаралай ба ажалай эрхэ байдал, демократиин ба эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ тэдэнэй дүүргэдэг үүргэ гэхэ зэргын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ. Өөһэдынгөө эрхын түлөө эхэнэрнүүдэй нэгэдэмэл тэмсэл хэхэ уряатайгаар конгрессто бэлэдхэл хэгдэнэ.

ЛЕНИНЭЙ ҮЗЭЛ СУРТАЛЫЕ ОЛОНИИТЫН ДУНДА ТАЙЛБАРИЛХА

БОГОТО. (ТАСС). Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе тэмдэглэхын тулада Колумбиин Коммунис парти, профсоюзна, студентнүүдэй ба түрүү үзэл баримталдаг бусад организацинууд эдэбхитэйгээр бэлэдхэжэ байнхай.

Оронойнгороднуудта Колумбиин коммунистнуудай үүсхэлээр конференцинүүд, суглаанууд, митингнүүд үнгэргэгдэхэ. Дэлхэйн пролетариадай вождиин ажабайдал ба ажал ябуулгада зорюулагдаһан ниитэ национальна семинар Кали городто үнгэргэгдэхэ байна.

Орон дотор В. И. Ленин тухай фильмүүд харуулагдаха, фотовыставкэнүүд нээгдэхэ, лекцинүүд эмхидхэгдэхэ. Ленинэй зохёолнуудые хэблэн гаргаха бэлэдхэлые «Эдисьонес Сур-Америка» гэжэ хэблэл түгэсхэжэ байнхай. Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан статьянууд болон номууд Колумбида хэблэгдэн гараха байна.

„НЯН ЗАНАЙ" ТАЙЛБАРИ

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамдахи дайн байлдаае болюулха эрилтэтэйгээр апрелиин 5—7-до Холбоото Штадуудта үнгэргэгдэһэн митингнүүд болон демонстрацинуудые Вашингтондо шангахан уридшалан һануулга болоно гэжэ «Нян Зан» газетэ тоолоно.

Вьетнамдахи эзэрхэг түримхэй дайн байлдаае болюулха эрилтэтэйгээр США-гай түрүү хүнүүдэй хэһэн энэ эдэбхитэй ябуулга шэнэ захиргаанай засагые абаһанһаа хойшонхи үе соо анха түрүүнэй хэгдэбэ. Энэ хадаа һүүлэй жэлнүүдтэ өөһэдынгөө һанамжануудые эгээн лэ ехээр мэдүүлһэн ушар болоно гээд газетэ бэшэнэ.

США-һаа Урда Вьетнамда байдаг экспедиционно арми алалга хюдалгата сэрэгэй ябуулгануудаа үргэдхэнэ. «В-52» гэжэ самолёдууд бомбодолгонуудые шангадхажа, хүн зониие алана гээд газетэ тэмдэглэнэ. Тиихэтэй хамта, Париждахи зүблөөн дээрэ американ түлөөлэгшэ хадаа США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгые болюулха, американ сэрэгүүдые гаргаха тухай гол асуудалые урда мэтэ зорюута алгасан гарана. Доройтон һуларжа байһан туһамаршадай армиие болон туһамаршадай захиргаае бэхижүүлхэ һэдэлгэ Холбоото Штадууд нэтэрүүгээр гаргана.

Вьетнамдахи эзэрхэг түримхэй дайн байлдаае эсэргүүсэн буруушаадаг США-дахи түрүү хүнүүдэй эрэлхэг зоригто тэмсэлые манай арад ехээр дэмжэнэ гээд «Нян Зан» түгэсхэлдөө онсолон тэмдэглэнэ.

ГРЕЦИИН АЖАЛШАДАИ АССОЦИАЦИИН БУРУУШААЛГА

ПАРИЖ. (ТАСС). Францида ажаһуудаг грек ажалшадай ассоциаци Грецидэ арестнүүдые хэлгые, зобоолго туляалгые эсэргүүсэһэн буруушаалга мэдүүлээ. «Ламбракисай демократическа залуушуул» гэжэ организациин генеральна секретарь Такис Бенасай арестовалагдаһан сагһаа хойшо тэрэнэй хуби заяан тухай Грециин сэрэгэй бүлэг абяа анир гаранагүй. Афинаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд дээрэһээ хаража үзэхэдэ, Диониcос лагерьта тэрэ зобоогдожо туляагдажа байнхай гээд мэдүүлгын авторнууд тэмдэглэнэ.

ЗОРИМГОЙ ДОБТОЛГО

КАИР. (ТАСС). «Аль-Асифай» — «Аль-Фатах» гэжэ палестин организациин дайшалхы отрядуудай партизанууд Наблус ба Калькили городуудай хоорондохи Кфар-Кадум гэжэ һуурин газар (Иорданиин эзэмдэгдэһэн газар) шадар байрлаһан Израилиин сэрэгэй лагерьта апрелиин 6-да добтолго хээ. Дайсантай 50 минутын турша соо байлдаа хэхэдээ, 2 пулемёт, ехэ хэмжээнэй һомо хэрэгсэл буляажа абаа, олон израиль солдадые алаа, шархатуулаа, 2 казарма һанааргадаа. Энээн тухай палестинскэ нэгэдэмэл командованиин Каирта тарааһан коммюнике соо хэлэгдэнэ.

УРДА ВЬЕТНАМДАХИ ДАЙН БАЙЛДААН

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай бүхы газар дээрэ арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ябуулга хэһэнһээ уламжалан, Америкын эзэрхэг түримхэйшүүлэй, сайгонско туһамаршадайнь сэрэгүүд ехэ хохидолдо ороно гээд Освобождени агентствын дамжуулгада үндэһэлэн ВИА агентство мэдээсэнэ.

Тайнинь провинцида ябуулга хэдэг Урда Вьетнамай патриодууд Бенкау районой Вамкодонг мүрэн дээрэ ябаһан дайсанай гол мүрэнэй суднануудай харууулда мартын 31-нэй һүни гэнтэ добтолоо. Дайсанай 120 шахуу солдат ба офицер алуулаа, 4 сэрэгэй судна уһанда шэнгээгдээ. Хамта дээрээ февралиин 22-һоо апрелиин 1 хүрэтэр энэ провинцида дайсанай 50 гаран сэрэгэй судна уһанда шэнгээгдэһэн байна.

Тус провинциин Бенкеодохи сэрэгэй һуралсалай лагериин артиллереэр буудагдаһанһаа уламжалан, дайсанай 200 шахуу сэрэгэй алба хэгшэд хүлһөө буулгагдаа, 6 томо буу усадхагдаа.

Освобождени гэжэ хэблэлэй агентствын нэмэлтэ мэдээнэй ёһоор, Сайгонһоо хойгуурхи районуудта ябуулга хэжэ байһан арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд мартын 23 хүрэтэр һарын турша соо байлдаа хэхэдээ, дайсанай 4.000 солдат ба офицерые, тэрэ тоодо 2.390 американ сэрэгэй алба хэгшые хүлһөөнь буулгаа.

ТОН НЮУСААР ҮНГЭРНЭ

ПЕКИН. (ТАСС). «КПК-гай бүхэхитадай IX съезд» наймадахи үдэрөө эндэ үргэлжэлжэ байнхай. Гэбэшье съездын нээгдэһэн ба президиумэй гэшүүдэй список тухай түрүүшын мэдээсэлһээ ондоо ямаршье мэдээн хаамалаар үнгэржэ байһан съезд тухай толилогдоогүй. «КПК-гай бүхэхитадай IX съездын президиумэй секретариадай информационно коммюникее» хэдэн үдэрэй турша соо нэгэтэ бэшэ дамжуулгаар Пекинэй радио хизаарлана.

Мэдээнүүдэй абтадаггүй байһаниинь имагтал үсөөхэн баримтануудта үндэһэлһэн харийн ажаглагшадай тайлбаринуудаар хүсэлдүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, VIII съезд дээрэ (1956 он) һунгагдаһан КПК-гай ЦК-гай 180 гэшүүд ба кандидадуудай оройдоол 44-ниинь мүнөөнэй съезд дээрэ байлсана гэжэ харийн журналистнууд тоолоһон байха юм.

Президиумэй гэшүүдэй список, тэрэшэлэн съездын нээгдэһэн тухай телевизионно хронико делегадуудай хахадһаа олонойнь сэрэгэйхид байһан тухай ойлгохоор болгожо үгэнэ.

ПРАВДА БУР[...]
МҮНӨӨДЭР[...] НОМЕ[...]

Нэгэдэхи хуудаһанда: [...] ликын баялигуудые ам[...] гөөр хэрэглэе!» гэһэн [...] обкомой секретарь Б. [...] водагай статья. К. Пет[...] торепортаж. «Апрели[...] олониитын коммунис [...] гэһэн гаршаг доро инфо[...]

Хоёрдохи хуудаһанда: [...] К. М. Продайводагай [...] түгэсхэл. Түрэл орон [...]

Гурбадахи хуудаһанда: [...] һургуулида» гэһэн Ю. [...] статья. Редакцида [...] гүүд. Эрдэм, техникын [...] хай ТАСС-ай материал[...]

Дүрбэдэхи хуудаһанда: [...] нютагай һонин. Хилын [...] абтаһан мэдээсэлнүүд.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУ[...]

Гор. Улан-Удэ, [...] Управления по печати [...] Министров БурАССР. [...]
Н-04438.
Зак. [...]